

ช่วงเวลาที่เสวนา

อ.สุรัตน์ - วันนี้เวทีอภิปรายของเราจะมาดูว่าการวัดการพัฒนาที่ยั่งยืนและสิ่งแวดล้อมจะเป็นจริงได้อย่างไร มาฟังทัศนะและความคิดเห็นที่ไม่ใช่ระบบวันเวย์ เพราะเราอยู่ในระบบประชาธิปไตยที่ทุกคนมีส่วนร่วมช่วยกันคิดช่วยกันเสนอความเห็น ช่วงแรกนี้ผมจะเชิญวิทยากรแต่ละท่านพูดและเสวนาในแต่ละมุมของตัวก่อน ท่านแรกที่ผมจะขอเชิญก็คือ คุณชายน้อย เพื่อน โกลุสม ซึ่งปัจจุบันนี้ท่านเป็นรองประธานสภาอุตสาหกรรม

คุณชายน้อย – ตอนนี้ผมเกษียณแล้วครับ เป็นรองประธานสภาอุตสาหกรรม และก็เป็นประธานสถาบันสิ่งแวดล้อมอุตสาหกรรมด้วย มีโอกาสดูเรื่องมาตาดูดก่อนข้างเยอะ ที่จริงในช่วงแรก คุณชายปริดิยาชกรก็ได้พูดประเด็นต่างๆ ครอบคลุมก่อนข้างหลากหลาย คิดว่าเป็นจุดที่ทำให้เราเห็นภาพได้งายขึ้น

ในขั้นต้นผมอยากจะพูดถึงภาคอุตสาหกรรมที่ผมทำว่ามีบทบาทอย่างไร และจะชี้ให้เห็นเรื่อง wellbeing ของคน มาตรการที่จะทำที่ยั่งยืนได้อย่างไร ผมเห็นด้วยอย่างมากที่ท่านชายพูดว่าจีดีพีอย่างเดียวไม่พอ ต้องมีอย่างอื่นหลายๆ อย่างประกอบ ซึ่งคิดว่าตรงประเด็นที่ผมตั้งใจจะมาพูด อย่างวันนี้ถ้าเราดูที่มาตาดูด ซึ่งเป็นแหล่งที่อุตสาหกรรมเยอะ สร้างรายได้ให้กับประเทศเยอะ ขณะเดียวกันความเป็นอยู่ของประชาชนก็ยังไม่ดีเท่าที่ควร และช่วงนี้ก็จะเห็นได้ว่าทางภาครัฐให้ความสำคัญมาก ลงไปทำอะไรต่างๆ เพื่อให้ประชาชนมีความพอใจมากขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่จะไม่เกี่ยวกับการลดมลพิษ เพราะในแง่มลพิษนั้น ไม่ว่าจะป็นคาร์บอนไดออกไซด์ หรือออกไซด์ของไนโตรเจน ของเราค่ากว่ามาตรฐานอยู่แล้ว งานที่ภาครัฐลงไปทำคือนำประปาไม่พอใช้ การเก็บขยะยังไม่ทั่วถึงเพียงพอ เรื่องเหล่านี้ถ้าภาครัฐให้ความสำคัญและมีการติดตามสถิติ นำไปเปิดเผย ชี้แจงให้สาธารณชนรับทราบก็จะเป็นเรื่องที่ดี จีดีพีเป็นตัวชี้วัดรายได้ประชาชาติก็จริง แต่ในส่วนของที่ทำให้ประชาชนมีชีวิตที่ดี มีความสุขนั้น เป็นเรื่องของมาตรการภาครัฐที่จะต้องทำให้เกิดขึ้น

ทุกวันนี้ในเรื่องสิ่งแวดล้อมก็มีมาตรการ 80: 20 อย่างเรื่องซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ออกไซด์ของไนโตรเจน ปี 2550 เริ่มมีปัญหาว่ามันชักจะเต็ม อีไอเอประเมินทุกโครงการ แต่ละโครงการก็ผ่าน มีความเป็นห่วงว่าหลายๆ โครงการมันจะเยอะ ตอนนั้นเนื่องจากเราพยายามหา caring capacity คือทั้งหมดยังทำโมเดลไม่เสร็จ ภาครัฐช่วงที่พลเอกสุรยุทธ์เป็นรัฐมนตรี มีคุณ โฆษิตเป็นประธานดูแลเรื่องนี้ ได้ออกมาตรการ 80: 20 ขึ้นมา ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นมาตรการที่ดีที่สุดในโลก กล่าวคือ ปกติอุตสาหกรรมที่ได้รับอีไอเอไปแล้วคือมีสิทธิ์แล้วที่จะดำเนินการผลิต ตรวจจับที่เราไม่สร้างมลพิษที่อีไอเอให้ไป ส่วนภาครัฐจะไปย้อนหลังว่าลดลงไปอีก เขาก็บอกว่ามันไม่ได้มีกฎหมายอะไรมากำหนดให้เขาต้องทำ บางคนก็จะไม่ให้ความร่วมมือ ผมก็เลยออกมาตรการใหม่เลยว่า ใครจะขยายใหม่ต้องไปลดของเก่าก่อน ถ้าคุณอยากขยายโรงงาน สร้าง pollution ออกมา ผลิต sulfurdioxide ออกมาอีก 80 หน่วย คุณไปลดของเก่าให้ได้ 100 หน่วยก่อน หากคุณลดเองไม่ได้ คุณก็ให้เพื่อนบ้านลดก็ได้แต่คุณต้องไปจ่ายเองนะ โดยวิธีนี้ คนที่จะเข้ามาลงทุนใหม่ก็มีต้นทุนมากขึ้น แล้วสิ่งแวดล้อมก็จะดีขึ้น ซึ่งมาตรการเหล่านี้ผมเห็นว่าเป็นเรื่องที่ดีและควรจะทำให้มันมีอยู่ในทุกๆ ภาคส่วน วันนี้ผมได้คุยกับดร. สุวัฒน์ ซึ่งเป็นอธิบดีกรมควบคุมมลพิษ เนื่องจากว่าหลังๆ นี้มีการเป็นห่วงเรื่องวีโอซี (volantine organic compound) หรือสารอินทรีย์ระเหยง่ายว่าอาจมีส่วนทำให้เกิดมะเร็ง ทางเราก็ออกมาตรการกำหนดมาตรฐานว่ามันควรจะเท่าไร แต่ตอนนี้

ยังอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูง ผมก็บอกคร.สุพรรณี่ไปว่าทำไมไม่ใช้มาตรการ 80:20 ละ เพราะมันจะช่วยลดได้ด้วย และช่วยทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีขึ้นว่ามันเป็นของจริงที่เราลดมลพิษได้จริงๆ อย่างเรื่องการใช้น้ำ อุตสาหกรรมเราทำกันเยอะ ทั้งเรื่อง reuse, recycle น้ำสามารถเอามาใช้ใหม่ได้ ตอนนี้มาตรการต่างๆ เหล่านี้ภาคอุตสาหกรรมก็เริ่มทำแล้ว เพราะมีกฎว่าเราต้องแก้ไขจุดนี้ก่อนจึงจะขายเรื่องอื่นๆ ได้

เหล่านี้เป็นเรื่องที่ผู้ประกอบการพร้อมที่จะทำ แต่ก็ต้องยอมรับว่าผู้ประกอบการมีทั้งขนาดเล็กขนาดใหญ่ ถ้าเป็นบริษัทขนาดเล็กงบประมาณก็อาจมีจำกัดบ้าง เพราะฉะนั้นในสภาอุตสาหกรรม เราพยายามเอาเรื่องนี้มาถกพิจารณากันว่าเราจะเอากลุ่มอุตสาหกรรมมาช่วยบริษัทเล็กได้อย่างไร เพื่อจะทำให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้ และช่วยกันลดมลพิษ ช่วยกันทำสังคมให้น่าอยู่

ตอนนี้เรามีการผลักดันเรื่อง eco industrial โดยปกติสภาอุตสาหกรรมก็ทำเรื่อง 3R เต็มที่อยู่แล้ว แต่ตอนนี้ไม่พอ เราต้องทำให้ทั้งหมู่บ้านและชุมชนมาร่วมกัน และใช้ทุนทรัพย์ ใช้ความรู้ของเราเข้าไปช่วยด้วย ตอนนี้ก็กำลังหารือกับทางกระทรวงอุตสาหกรรมค่อนข้างใกล้ชิด เพราะถือว่าเป็นเรื่องที่จะทำให้สังคมน่าอยู่ขึ้น ถ้าแต่สิ่งต่างๆ เหล่านี้ภาครัฐให้ความสำคัญ และพวกเราช่วยกันมากำหนดตัวดัชนีชี้วัด คอยกระตุ้น คอยตรวจสอบเป็นระยะๆ ผมคิดว่าจะต้องมีส่วนทำให้สังคมเราน่าอยู่ขึ้น

อย่างวันนี้เราพูดถึงสุขภาพ มาตรา 67 วรรค 2 ก็เป็นกฎหมายใหม่ที่บ้านเราซึ่งถือว่าเร็วกว่าหลายๆ ประเทศ ในภูมิภาคนี้ ประเทศตะวันตกอาจจะทำกันบ้างแล้วแต่ของเราถือว่าดี เรอบอกว่าเราได้เครดิตจากลูกค้าเราเยอะ ในเวลานี้การซื้อขายจากต่างประเทศเขาจะตรวจสอบเราแล้วว่าเราให้ความสำคัญเรื่องนี้แค่ไหน ผมยกตัวอย่างตอนที่มาบตาพุด โคนสั่งปิดโรงงานอะไรต่างๆ แค่ว่าโรงงานที่อยู่ยังโคนคำถามเลย จะซื้อของกับผมมีปัญหา ยูสร้าง pollution มีปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมหรือเปล่า ก็ต้องชี้แจงไปว่ามันเป็นเรื่องของกฎหมายที่ออกมาแล้วเรายังไม่พร้อมที่จะดำเนินการตามนั้น ในแง่การปฏิบัติตามมาตรการเรื่องสิ่งแวดล้อมเราทำกันอยู่แล้ว ซึ่งจะเห็นว่าสังคมโลกมุ่งหน้าไปทางนี้หมดแล้ว บ้านเราที่เอามาตรการเรื่องสุขภาพเข้ามาจับแล้วใส่ไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ ผมว่าเป็นเรื่องที่ดี ผมยืนยันว่าทางภาคอุตสาหกรรมไม่ได้ต่อต้าน ไม่ได้ปฏิเสธ เพียงแต่มันยังไม่ได้มีวิธีการที่ชัดเจนเท่านั้นเอง ที่ผ่านมาก็เลยมีปัญหาอยู่บ้าง ซึ่งวันนี้คณะกรรมการสี่ฝ่ายก็ได้ออกระเบียบมา ก็ถือว่าเป็นเรื่องที่ดี เรื่องนี้เวลาเราพูดออกไปมันกลายเป็นเครดิตสำหรับประเทศเรา ซึ่งเป็นเรื่องที่ดี

ตัวนี้จะเป็นตัวชี้วัดด้วยว่าไม่ใช่แค่ดีที่เราดีอย่างเดียว แต่ในรายละเอียดไม่ว่าจะเป็นเรื่องมาตรฐานของสิ่งแวดล้อมต่างๆ ของเราสูงกว่าหลายๆ ประเทศทั้งในเอเชียและยุโรป เรากอยมอเนเตอร์ไปเรื่อยๆ ว่าของจริงเป็นอย่างไร มาตรฐานเป็นอย่างไร หลังจากมีการพูดถึงเรื่องชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน อย่างเช่นเรื่องสุขภาพ ในระของทั้งหมดและพยาบาลไม่พอ เราก็พยายามตั้งบริษัทเอกชนเข้าไป ใส่เงินตั้งกองทุนเข้าไปเพื่อให้ประชาชนในระของไปเรียนพยาบาล ไปเรียนหมอแล้วกลับมาเป็นบุคลากรในท้องที่ ซึ่งในส่วนนี้ถ้าเราทำได้เราก็จะทำ เพียงแต่เราอยากจะเห็นว่ามันมีมาตรการอย่างไร เป็นภาพใหญ่ที่เราคอยตรวจเช็คผู้บริหารประเทศ กำหนดนโยบายมาให้ชัดเจน แล้วผู้ประกอบการต่อไปต้อง

ยอมรับ ต้องทำ เพราะสังคมต้องอยู่ร่วมกัน ผมพยายามชี้แจง แม้กระทั่งในศาลที่พูดกันเรื่องสิ่งแวดล้อม ผมก็เป็น ผู้ประกอบการอาจจะเป็นคนที่ไม่โดนมลพิษ ถ้าผมขึ้นเป็นคนที่ไม่ปล่อยมลพิษ คนงานผมหลายพันคนก็อยู่ไม่ได้ และคนพวกนี้มีความรู้ทางด้านเคมีคอลเออะแอะเลย ถ้ามีการทำความเข้าใจกันแล้วผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบร่วมกันจะทำให้สังคมเราน่าอยู่ ดัชนีชีวิตต่างๆ เหล่านี้มันต้องไปได้ วัตถุประสงค์ถ้าใครไม่ทำตาม พวกเราจะต้องคอยไปกระตุ้นว่าจะต้องเป็นอย่างนั้น เรื่องความเป็นอยู่ เรื่องชีวิตของคนทั่วไป ก็เป็นเรื่องที่แต่ละภาคส่วนของเศรษฐกิจจะต้องจัดการให้ดีขึ้น

เพราะฉะนั้น โดยภาพรวมผมอยากจะสรุปว่าเห็นด้วยที่มีดัชนีชีวิตอื่นเสริมควบคู่ไปกับจีดีพี แล้วภาคเอกชนภาครัฐต้องร่วมมือกัน อย่างที่คุณชายว่าถ้าทางสภาพัฒน์มีข้อมูลอยู่แล้ว ผมว่าเราน่าจะช่วยกันกระตุ้นให้มันออกมาใช้ ในฐานะภาคอุตสาหกรรม เราพร้อมที่จะช่วยผลักดันในเรื่องนี้อยู่แล้ว ผมคิดว่าทางเดียวที่จะทำให้อุตสาหกรรมเราอยู่ได้อย่างยั่งยืน ประเทศไทยเราต้องยอมรับว่าเราจะหยุดอุตสาหกรรมแล้วเน้นการเกษตรกับท่องเที่ยวอย่างเดียวยังไม่พอ อุตสาหกรรมจะต้องไปพร้อมกัน แต่ว่าต้องไปอย่างมีคุณภาพ อย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น ซึ่งผมมองว่าไม่ใช่เป็นข้อเสียเปรียบในเวทีโลกอีกต่อไปแล้ว ทุกๆ ประเทศกำลังเดินไปในแนวทางนี้ วันนี้อาจจะยังเป็นของใหม่สำหรับอุตสาหกรรมว่าเรามีต้นทุนมากขึ้น ต้องลงทุนมากขึ้น แต่ผมเชื่อว่าทุกๆ ประเทศต้องทำ โรงงานที่ผมเคยอยู่ลงทุนไปประมาณหก-เจ็ดพันล้านเพื่อจะสร้างโรงงานผลิตน้ำมัน euro 4 เพื่อให้ได้มาตรฐานใหม่ เพราะeuro 4 มีส่วนผสมของvoc เยอะ สารเบนซินจะลดไปได้เยอะมาก ซึ่งลงทุนไปยังไม่รู้จะได้ผลตอบแทนหรือเปล่า เรามองว่าถ้ามันเป็นเงื่อนไขในการทำธุรกิจเราก็ต้องทำ ผมคิดว่าทุกวันนี้หลายๆ ประเทศในเอเชียก็เริ่มมาทางนี้หมดแล้ว ทางยุโรปไป euro 5 แล้ว ผมมองว่าถ้าเมื่อเราเอาข้อมูลต่างๆ เหล่านี้มาช่วยกันประมวลดูว่าเออะอะไรเป็นตัวกระตุ้น ให้สื่อและสังคมได้รับรู้ด้วย อย่างที่ ท่านว่าเอาตัวง่ายๆ ให้เขาคิดตามได้ง่ายๆ เลย เป็นตัวที่ช่วยเสริมกัน ขอบขอบคุณครับ

อ. สุรัตน์ – ที่จริงก็มีตัวมาตรวัดอยู่พอสมควร มาตรฐานหลายเรื่องก็ดูดีกว่า แต่ทำยังไงจะผนวกสู่การวัดโดยรวมให้สังคมรับรู้ด้วยนี่คือประเด็น คุณสุฤณีก่อนนะครับเป็นนักวิชาการอิสระ เป็นนักเขียน จะพูดถึง happy planet index ว่าคืออะไร เชิญครับ

คุณสุฤณี – happy planet index เป็นดัชนีตัวหนึ่งที่พัฒนาเพื่อพยายามที่จะสร้างทางเลือกนอกจากจีดีพี เป็นดัชนีที่บ่งบอกประสิทธิภาพการใช้ระบบนิเวศ สูตรของมันมีตัวแปรอยู่ 3 ตัวคือ อายุขัยเฉลี่ยของประชากรเป็นตัวตั้ง เป็นข้อเท็จจริงที่วัดได้ คุณดูระดับความพึงพอใจ ซึ่งมาจากการทำสำรวจทั่วโลกเรียกว่า Life Satisfaction ถ้าเข้าใจไม่ผิดเขาจะทำทุกสองปี ก็เรียกว่าเป็นอัตวิสัย (subjective) ขึ้นอยู่กับคนตอบว่าเขารู้สึกชีวิตเขาพึงพอใจแค่ไหน สองตัวนี้คูณกันแล้วหารด้วยรอยเท้านิเวศ มีหน่วยเป็นเฮกตาร์โลก คือประเมินเป็นทรัพยากรธรรมชาติหรือทางนิเวศทั้งหมด ใช้ทรัพยากรของโลกไปที่เฮกตาร์ เป็นเรื่องของความยั่งยืนจริงๆ แล้วตัวรอยเท้านิเวศตัวเดียวก็เป็นเครื่องมือที่บอกได้ค่อนข้างชัดเจน อย่างเช่นตอนนี้ก็มีรายงานหลายฉบับออกมาสอดคล้องกัน โดยเฉลี่ยใช้เฮกตาร์โลกเกินระดับของทรัพยากรทั่วโลกไป

ประมาณ 25-50 % ถ้าใช้ระดับตัวเลขของอเมริกัน ก็หมายความว่าถ้าทุกคนในโลกนี้ใช้ชีวิตเหมือนคนอเมริกัน เราจะต้องใช้โลกเพิ่มอีก 4-5 โลก นี่เป็นตัวเลขที่ชัดเจน วิธีชีวิตแบบอเมริกันไม่สร้างความยั่งยืน

จะพูดถึงสามประเด็นที่สำคัญคือหนึ่ง **ความยั่งยืนคืออะไร** ก่อนอื่น เราต้องทำความเข้าใจให้ตรงกันให้ชัดเจนก่อนว่าความยั่งยืนคืออะไร เรื่องที่สองคือจะวัดอย่างไร และประเด็นสุดท้ายที่คิดว่าสำคัญที่สุดคือ **เอาไปใช้อย่างไร** วัดแล้วถ้าตัวเลขๆ ไม่ได้เอาไปใช้ก็ไม่มีประโยชน์ อย่างที่หม่อมอุ๋ยท่านว่าสภาพพัฒนาฯ ก็คำนวณ HPI นานหลายปีแล้วแต่ก็ไม่มีใครเอาไปใช้ เพราะฉะนั้นสิ่งสำคัญมากก็คือ จะสร้างแรงจูงใจอย่างไรให้เกิดการนำไปใช้ ซึ่งคำตอบของเรื่องนี้มันก็จะย้อนกลับมาได้ด้วยว่าเราควรจะทำอย่างไร และสื่อสารอย่างไร

เรื่องนิยามที่ยอมรับเป็นมาตรฐานกันแล้ว สิ่งแวดล้อมเป็นหลักก็พูดถึงว่า การพัฒนาของเราจะสามารถทำอย่างไรให้ลูกหลานในอนาคตมีคุณภาพชีวิตที่ทัดเทียมกับเราได้แค่ไหน นี่คือการยั่งยืน เราจะพัฒนาอะไรก็แล้วแต่ในปัจจุบัน ทำให้ลูกหลานมีคุณภาพชีวิตที่ดีเท่ากับเราหรือดีกว่าเราก็ถือว่ายั่งยืน แต่ถ้าทำแล้วลูกหลานมีคุณภาพชีวิตที่เลวกว่าก็ไม่ยั่งยืน

เรื่องตัวชี้วัดต่างๆว่าจะชี้วัดอะไร ยังไง มันเป็นเรื่องที่สับสนแล้วก็มีการถกเถียงค่อนข้างมาก ปี 2008 ชาร์โกซึ่งประธานาธิบดีฝรั่งเศสที่ว่าจ้างทีมนักเศรษฐศาสตร์ชั้นนำ นำโดยอมตยา เซน , โจเซฟ สติกลิตซ์ และฌอง ปอล ฟิตูซี เป็นผู้ในการวิจัย ไปสแกนทั่วโลกว่าตัวชี้วัดที่น่าจะเป็นทางเลือกของจีดีพีคืออะไรบ้าง สรุปมาเป็นหนังสือที่สวนเงินมีมา จัดพิมพ์จริงๆ มีสองเล่ม เล่มหนึ่งคือ **วิพากษ์จีดีพีฉบับวิชาการ** เป็นฉบับที่แปลคำต่อคำจากรายงาน และอีกเล่มได้รับเกียรติเป็นผู้เรียบเรียงชื่อ **วิพากษ์จีดีพีฉบับชาวบ้าน** ก็เหมือนกันแต่พยายามย่อให้เข้าใจง่าย แต่ก็ยากพอสมควรเพราะมีเรื่องทางสถิติเยอะ เนื้อหาของหนังสือสั้นชื่อหนังสืออาจจะทำให้เข้าใจผิดเล็กน้อย ชื่อหนังสือบอกว่าวิพากษ์จีดีพีแต่ในความเป็นจริงในเนื้อหาสามส่วน ส่วนแรกก็คือการพูดถึงข้อผิดพลาดว่าจีดีพีวัดอะไรไม่ได้บ้าง ส่วนที่สองพูดถึงดัชนีที่อาจจะชี้วัดจีดีพีต่างๆ **ทั่วโลกมีใครทำอะไร** ข้อบกพร่อง ข้อควรระวังคืออะไร ส่วนที่สามของหนังสือซึ่งเป็นหัวข้อของการสนทนาในวันนี้ **ก็คือเรื่องของความยั่งยืน**

ในฐานะที่เป็นคนสรุปเรียบเรียงก็อยากจะพูดถึงเนื้อหาส่วนสุดท้ายซึ่งเป็นเรื่องที่เราพูดถึงว่าจะอะไรคือความยั่งยืน เราจะแปลความหมายของความยั่งยืนออกมาเป็นเชิงเศรษฐศาสตร์เพื่อดูว่าเราจะมีทุนสะสมเพียงพอให้คนรุ่นหลังหรือไม่ ซึ่งคำว่าทุนสะสมคือมิติสิ่งแวดล้อม ต้องไม่หมายถึงตัวเงินอย่างเดียว แต่ต้องหมายถึงทุนทุกอย่างที่สำคัญสำหรับการดำรงชีวิตของเรา ก็มีตั้งแต่ทุนทางกายภาพ เช่นพวกเครื่องจักรต่างๆ การลงทุน ทุนมนุษย์ เพราะฉะนั้นการศึกษาก็เป็นสิ่งสำคัญ แล้วก็ทุนธรรมชาติ ซึ่งตัวนี้ถือเป็นเรื่องใหม่ในเศรษฐศาสตร์ ที่จริงเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อมก็มีกระบวนคิดอะไรมานานแล้ว แต่ไม่แพร่หลายเหมือนเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก ตอนนี้เราพูดถึงการวัดทุนสะสมก็มีความจำเป็นที่จะรวมทุนธรรมชาติมาด้วยเพราะคือเงื่อนไขหลักที่เราเผชิญอยู่ คือวิกฤตสิ่งแวดล้อม มีการถกเถียงว่าเราจะวัดทุนสะสมได้อย่างไรแล้วใช้ดัชนีตัวเลขแบบจีดีพี เป็นไปได้ไหม เพราะว่ามันก็มีความซับซ้อนอยู่ มันก็มีประโยชน์ในแง่ที่ว่าสื่อสารให้คนเข้าใจได้ง่าย พูดถึงตัวเลขตัวเลขเดียวไปเลย แต่ปัญหาคือเราจะเรียกองค์ประกอบในนั้นยังไง จะให้น้ำหนักกับอะไร เราจะรู้ได้

ยังไม่ว่าถ้าเราให้น้ำหนักกับสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติเท่านี้ ด้านการศึกษาเท่านี้ ด้านธรรมชาติควรจะมากกว่ายังไง ก็มี ปัญหาในการประมวลออกมาเป็นดัชนีเดียว ถ้ามองอย่างนี้ตัวเลขที่อาจจะออกมาเป็นแผงหน้าปัดก็อาจจะดูดีกว่า แต่แบบ แผงหน้าปัดมันก็มีประเด็นอีกว่า ส่วนประกอบเราจะตีความยังไง เราอาจจะมองอัตราของคนเจริญพันธุ์ เรามีลูกมีหลาน เยอะ ถ้ามองในมุมหนึ่งอาจจะเป็นเรื่องที่สร้างความยั่งยืน เพราะแปลว่าในอนาคตจะมีคนมากขึ้นที่จะจ่ายภาษีให้รัฐ พอจ่าย ภาษีเยอะ รัฐก็เอามาจัดสวัสดิการสังคมแล้วก็ช่วยเรื่องกระจายรายได้ได้มากขึ้น แต่ถ้ามองอีกแง่หนึ่งอาจจะไม่ดี เพราะว่ามี ลูกหลานเยอะก็สร้างแรงกดดันต่อระบบนิเวศมากขึ้น เพราะฉะนั้นถ้าระบบเศรษฐกิจเราในปัจจุบันใช้ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างไม่มีประสิทธิภาพ หรืออย่างที่บอกว่าตัว HPI เราตัด การมีอัตราการเกิดดีขึ้นอาจจะไม่ค่อยดี เพราะฉะนั้นการตีความ ว่าตัวเลขหรือตัวชี้วัดอะไรบอกระไรก็สำคัญ ก็ต้องมาพิจารณา ซึ่งอาจจะต้องขึ้นอยู่กับแต่ละประเทศด้วยว่าสถานการณ์ ตัวเองเป็นยังไง

อาจารย์ก็สรุปว่าเป็นเรื่องที่ต้องทดลองกันต่อไป ถ้าใครอยากทราบรายละเอียดว่ามีการทดลองอะไรบ้างก็ลอง อ่านในหนังสือได้ แต่โดยหลักก็ต้องมีวิธีการมีหลักที่จะวัด การบริโภคสิ้นเกินหรือการลงทุนที่ต่ำเกิน ความยั่งยืนไม่ได้เป็น จุดๆ เดียว พูดถึงอนาคต เราเหมือนกับอยู่บนถนน เราจะรู้ได้อย่างไรว่าอยู่บนถนนนี้มัน ไปสู่ความยั่งยืนหรือว่าไปสู่ความไม่ ยั่งยืน เพราะฉะนั้นวิธีต่างๆ ที่หลายคนคิดอย่างเช่น ตัว GPI , growth indicator หรือ green GDP ก็ดี สมมุติว่าวัดออก มาแล้วกรีนจีดีพีเรา 80% ของจีดีพี โดยตัวมันเองมันบอกไม่ได้ว่ายั่งยืนหรือไม่ยั่งยืน จึงต้องมีตัววัดที่แสดงภาพการ เปลี่ยนแปลง บอกได้ว่าทุนสะสมเราบริโภคเกินไปแล้วหรือเปล่า เราลงทุนต่ำไปไหมกับมนุษย์ ทุนกายภาพ

ประเด็นสุดท้ายที่อยากจะพูดถึง มาถึงประเทศไทยบ้าง ประเด็นใหญ่ก็คือมันอยู่ที่การสร้างความเข้มแข็งด้วยว่าใคร จะเอาตัวพวกนี้ไปใช้ เพราะฉะนั้นมันก็กลับคิดว่าประเด็นสำคัญต้องกลับไปไปที่ประเด็นตั้งต้น สิ่งที่เราพยายามทำเป้าหมาย สูงสุดไม่ใช่การพยายามkeepดัชนีความยั่งยืน แต่เป้าหมายสูงสุดของเราคือเปลี่ยนวิธีการพัฒนาไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีดัชนีเป็นแค่เครื่องมือเท่านั้น เป้าหมายสูงสุดแบบนี้อาจจะไม่ต้องยึดติดกับดัชนีมาก มีดัชนีที่เที่ยงหรือไม่เที่ยงก็ไม่เป็นไร ตราบใดที่เราหาทางที่จะทำยังไงที่จะเปลี่ยนนโยบายสาธารณะไปสู่ นโยบายที่ดีขึ้น ยกตัวอย่างง่ายๆ อย่างประเทศจีนเมื่อ สองปีก่อนเขาเจอน้ำท่วมหนักคล้ายเมืองไทยที่เจอเมื่อไม่กี่เดือนที่ผ่านมา แต่ของเมืองจีนเจอน้ำท่วมหนักประเมินมูลค่า ความเสียหายประมาณสองหมื่นล้านเหรียญสหรัฐ เป็นข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งของประเด็นความยั่งยืนคือ อยู่เฉยๆ เราไม่รู้ว่าจะ มันดีหรือไม่ดีหรือเสี่ยงไม่เสี่ยงอะไรแต่พอเกิดความเสียหายไปประเมินได้ ที่น่าสนใจก็คือไปจ้าง ..25.45 ก็คือเป็น บริษัทประกันใหญ่มากของสวิตเซอร์แลนด์มาศึกษาว่าน้ำท่วมในจีนเกิดจากปัจจัยอะไรบ้าง ได้ข้อสรุปออกมาว่าการตัดไม้ ทำลายป่าในตอนเหนือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้หน้าท่วมแล้วเสียหายขนาดนี้ รัฐบาลจีนก็เอารายงานนี้ไปประกาศเลยบอกว่า ต่อไปนี้เราจะลงทุนกับธรรมชาติไปปลูกป่า เรียกว่าช่วยชลประทานท้องถิ่น ลงทุนกับธรรมชาติปีละห้าหมื่นแสนสหรัฐ อัน นี้คือการเปลี่ยนนโยบายถูกไหมคะ ถามว่ารัฐบาลจีนเปลี่ยนนโยบายได้อย่างไร เปลี่ยนก็เพราะมีตัวเลขให้เขาเชื่อว่าถ้าเกิด เราไม่ลงทุนแสนล้านเหรียญอีกหน่อยความเสียหายมันสะสมแล้วมันเพิ่มขึ้น มีความเสี่ยงที่ความเสียหายจะเพิ่มขึ้นอีกใน อนาคต ถ้าถามว่ารัฐบาลจีนมีดัชนีความยั่งยืนใหม่ก็ไม่มีหรอก ไม่มีตัวใดตัวหนึ่งแน่ๆ จีนไม่เคยประกาศว่าปีหนึ่งดัชนีความ

ยั่งยืนเป็นอย่างไร แต่เปลี่ยนนโยบายสาธารณะไปสู่วิถีที่ยั่งยืนได้ นั่นคือประเด็นหลัก คิดว่าเป็นประเด็นหลักของการคิดเรื่องนี้

อย่างมาบตาพุด เราอาจจะมีแผนต่างๆ นานา รัฐเข้ามาช่วยมีแผน 80: 20 คำถามสำคัญที่มันจะโยงกับเรื่องความยั่งยืนก็คือว่า ศักยภาพของพื้นที่ในการรองรับอุตสาหกรรมเป็นอย่างไร รับได้อีกเท่าไร อันนี้คือประเด็นใหญ่ ศึกษากันมาเป็นสิบปีก็ยังไม่ผลสรุปก็ไม่ทราบว่าเป็นอย่างไร แต่นี่คือประเด็น เราอาจจะไม่รู้ว่าถนนที่เราอยู่มันยั่งยืนหรือไม่ยั่งยืนมากน้อยแค่ไหน แต่สิ่งที่คิดว่าเรากลัวแน่ๆ และรู้ง่ายๆ ก็คือเมื่อเราไม่ยั่งยืนแล้ว เกิดความเสียหายแล้ว อย่างกรณีของจีนเกิดความเสียหายชัดเจนแล้ว มาบตาพุดหรือการฟ้องร้อง ชาวบ้านออกมาก็เป็นตัวสะท้อนที่ชัด

ถ้าเราเริ่มจากจุดต่างๆ เหล่านี้ที่เราพอจะพูดได้ว่ามันไม่ยั่งยืนนัก อย่างพูดถึงเรื่องพลังงานหลายคนพูดว่ามันจะมีฟิสิกออยล์ ก็คือน้ำมันมีพอใช้ไปได้อีก 50-70 ปี แล้วธรรมชาติก็มีอยู่จำกัด ถ้าเราพูดถึงตั้งต้นจากตัวที่เราอยู่แล้วว่ามันมีวันหมดแน่ๆ รู้ว่ามันจะไม่ยั่งยืนแน่ๆ ลดทอนมันกลับมาว่า เราควรจะวางแผนหรือออกแบบวิธีการหรือนโยบายอย่างไร ก็คิดว่าเป็นประเด็นที่น่าจะทำงานและทำได้ดีกว่าการพยายามที่จะจัดดัชนีความยั่งยืนที่มันเที่ยงตรง ก็คงทิ้งไว้แค่นี้ก่อน

ผู้ดำเนินรายการ - ขอบคุณมากครับ ชัดเจนและเนื้อหาสาระครบถ้วน ภายในเวลาสิบห้านาที รวมไว้หมดทุกประเด็นรวมถึงเครื่องมือ ผมชอบประเด็นสุดท้าย ที่สุดท้ายคือเครื่องมือเหล่านี้มันก็เพื่อที่เราจะไปเปลี่ยนนโยบายสาธารณะ เปลี่ยนเพื่อมุ่งไปสู่ทิศทางทางที่ยั่งยืน

อ. สฤณี - จริงๆ มันมีอีกประเด็นคือเรื่องของแรงจูงใจที่จะใช้กับประเด็นที่ว่า นอกจากตัววัดคืออะไรแล้ว ใครเป็นคนนำไปใช้นี่สำคัญ อย่างเช่น เรื่องอุตสาหกรรมใครที่มีแรงจูงใจที่สุดในการเฟื่องฟูเรื่องของการปล่อยมลพิษ ก็น่าจะเป็นคนในพื้นที่ เพราะฉะนั้นประเด็นนี้ก็คือถ้าให้คนในพื้นที่สามารถเข้าถึงข้อมูล ที่ผ่านมาประสบปัญหาโดยตลอด เพราะเราไม่เคยรู้ว่าโรงงานไหนทำอะไร เป็นเรื่องที่ยุ่งยากมาก ถ้าเรามีเว็บไซต์ที่เข้าไปดูได้เลยว่าส่วนใหญ่ก็จะเป็นองค์กรกำกับดูแลด้านนี้ ก็เข้าไปดูได้เลยว่าโรงงานแต่ละโรงปล่อยสารอันตรายอะไรเท่าไร ก็จะเป็นเครื่องมือที่คนที่มีแรงจูงใจที่สุดที่จะรับรู้ข้อมูลเหล่านี้สามารถเข้าถึง ก็คิดว่าเป็นประเด็นที่สำคัญเหมือนกัน ไม่ใช่ว่า ใครทำข้อมูลก็เป็นประเด็นใหญ่ ไม่แพ้ข้อมูลอะไรบ้าง

พูดถึงมาบตาพุดสัญญาณที่ดีอันหนึ่งก็คือคณะรัฐมนตรีอนุมัติว่าให้ข้อมูลด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมได้อยู่ในพรบ. ข้อมูลข่าวสารของรัฐบาล ก็เป็นก้าวที่ดี แต่ก้าวที่ต้องไปไกลกว่านั้นก็คือทำยังไงให้ชาวบ้านเข้าถึงได้ ทำยังไงให้สื่อสารให้เข้าใจ เข้าไปแล้วมีตารางตัวเลขชี้ชัดไปหมดไม่รู้ว่าเป็นอะไร นี่ก็เป็นประเด็นใหญ่เหมือนกันที่สำคัญ

ผู้ดำเนินรายการ - ขอเชิญรองผู้อำนวยการสำนักงานสถิติแห่งชาติ คุณ..30.30 น่าจะคุยให้เราฟังเพิ่มเติมว่าการสร้างเครื่องมือที่ว่าจะออกมาแบบไหนอย่างไร เชิญครับ

คุณ... – เรียนคุณชายและผู้มีเกียรติทุกท่าน เข้ามาได้ยินคุณชายพูดถึงเรื่องของความยุ่งยากในการใช้ตัวชี้วัดในปัจจุบัน ฟังอาจารย์พูดเมื่อก็ผมชอบใจกับคำว่า...นั่นทำให้เกิดสิ่งที่ดีขึ้น แต่ที่สำคัญที่สุดคือไม่ใช่ตัวชี้วัด นโยบายครับ แต่ถามว่าเครื่องมือที่จะทำให้เกิดนโยบายก็คือตัวชี้วัด ตัวดัชนี เพราะฉะนั้นสิ่งที่ผมต้องการจะเน้นก็คือในเรื่องการสร้างเครื่องมือเพื่อที่จะกำหนดนโยบาย ติดตามนโยบายแล้วก็ปรับเปลี่ยนนโยบายต่างๆ

ฟังหัวข้อผมก็ค่อนข้างหนักใจ ว่าการวัดการพัฒนาที่ยั่งยืน และวัดสิ่งแวดล้อม จะเป็นไปได้ไหม ก็โชคดีที่อาจารย์ได้พูดถึง definition ของการพัฒนาที่ยั่งยืน คุณชายพูดเมื่อเข้าการที่จะพัฒนาปัจจุบัน ตัวชี้วัดเราจะไปใช้เต็มที่ แต่ตอนนี้เรากำลังมองไปข้างหน้า การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นการมองอนาคต ผมกำลังว่าสิ่งที่อาจารย์เสนอมาเมื่อครู ตัวชี้วัดที่ดี วัดคุณภาพ การวัดทุนสะสมต่างๆ สิ่งเหล่านี้ผมว่าค่อนข้างที่จะแต่ละลำบาก เพราะฉะนั้นการที่จะไปสร้างตัวชี้วัดเหล่านี้ผมคิดว่ามันเป็นเรื่องยาก แล้วอย่าลืมว่าเรากำลังสิ่งที่เป็นอนาคต ยังไม่เกิดขึ้นเรามองเพื่อลูกหลานเรา ประเด็นสำคัญผมมองว่าในการที่จะวัดปัจจุบันว่านโยบายที่เราจะติดตามว่ารัฐบาลแต่ละรัฐบาลเข้ามา มีนโยบายในการพัฒนาประเทศในแต่ละด้านๆ เป็นอย่างไรบ้าง ตัวชี้วัดเหล่านี้พอสมควร ผมอยากบอกว่าเครื่องมือเหล่านี้จริงๆ แล้วมันเป็นเรื่องที่ดีหรือการเก็บข้อมูล เราวัดสถิติแต่ก็ไม่มีควมชำนาญในการจะไปวัดสิ่งแวดล้อมวัดเรื่องวัฒนธรรม สังคมและเศรษฐกิจ แต่เราทำงานร่วมกับนักเหล่านี้ เพราะฉะนั้นผมอยากเรียนว่า การที่จะสร้างเครื่องมือวัดเหล่านี้สำคัญที่สุดก็คือการจัดการ มานั่งคุยกัน คุณชายพูดเรื่อง being index ของสภาพัฒน์ ผมเป็นคณะทำงานร่วมด้วยในสมัยนั้น ซึ่งไม่เคยนำมาใช้อย่างจริงจัง เลือกใช้ดีที่ตลอดจากเมื่อก่อนเป็นประกาศเป็นรายปี ตอนหลังเป็น quarterly ดัมย่ากึ่ง เป็นข้อมูลให้สภาพัฒน์

แต่เวลาเดียวกันในการพูดตลอดว่าทำsustain..development..33.35 indicator คือตัวชี้วัดอย่างยั่งยืนก็ไม่เคยเอามาใช้เคียงคู่กัน มีหน้าซ้ำ living index ก็มีการเอามาพูดกันมีหลายมิติที่นำมาพูดกันทั้งด้านสังคม ด้านการศึกษา ด้านชุมชนต่างๆ มีหมด เพียงแต่ว่าเราไม่เคยเอามาใช้ อ่างอิง หรือเอามาใช้สนับสนุนประกอบกับตัวจีดีพี เหมือนผมอยากจะทำบอกว่าการที่เราจะพัฒนา องค์ประกอบสำคัญมีอยู่ 3 องค์ประกอบ ส่วนแรกสำคัญมากคือในเรื่อง floor ของวิชาการ ควรจะมีการคุยกันว่าในแต่ละเรื่องๆ ควรจะวัดอะไร อย่างไร. สถิติพูดว่าตัวชี้วัดบางตัวบางครั้งเราจะวัดแบบเดี่ยวๆ ได้ไหม หรือบางครั้งต้องวัดทั้งกระจุก วัดทั้งเป็นกลุ่ม ก็ไปดูองค์ประกอบของมัน การจัดทำตัวชี้วัดมันต้องมีตัวข้อมูลขึ้นมา ข้อมูลที่เป็นตัวแปรต่างๆ เหล่านี้ถามว่ามันสะท้อนอะไร ได้บ้างในแต่ละมิติ แต่สิ่งเหล่านี้มันต้องถูกกำหนดมาก่อน ต้องคุยกันก่อนว่าคุณจะวัดอะไร เพราะฉะนั้นตรงนี้ผมคิดว่าใน floor วิชาการจำเป็นจะต้องมีการเปิด floor คุยกัน ผมชื่นชมนะครับ ท่านจัดกันสามสี่ครั้งผมไม่ได้มา ได้รับเชิญก็ส่งเจ้าหน้าที่มาช่วย

ประเด็นต่อมาคือเรื่องของตัวชี้วัดหรือตัวแปรต่างๆ ที่ท่านเอามาใช้วัด มันต้องมีการคุยกัน เสร็จแล้วต้องมานั่งคุยกันอีกว่าท่านจะวัดแบบ..หรือ index เดี่ยวๆ อาจจะเลือก index ในการที่จะสรุปเรื่องพวกนี้ ซึ่งต้องไปดูว่าองค์ประกอบของตัวชี้วัดแต่ละตัวๆ ตัวไหนที่มีอิทธิพลในการวัด มากน้อยอย่างไร ในทางสถิติบางครั้งต้องดูกัน บางครั้งก็มีปัญหาพอสมควร เพราะฉะนั้นผมเห็นด้วยกับการที่ท่านคุณชายบอกว่ามันมีอยู่แล้วเอามาใช้ก่อน ไม่ต้องมากตัว เอามาใช้เพื่อที่จะวัดดู เสร็จแล้วก็ค่อยๆ พัฒนากันขึ้นไป แต่สไลด์การทำงานของคนไทยบางครั้งเราต้องการจะ..35.54 ไปทั้งหมด ซึ่งยาก

ประเด็นคือท่านกำหนดกรอบตัวชี้วัดขึ้นมาว่าท่านจะวัดอะไร ปัญหาที่ตามมาคือข้อมูลดิบ อย่าลืมว่าเรากำลังจะวัดความยั่งยืน วัดสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต อ. ใช้คำว่า ecological footprint นี่ก็เป็นความรู้ใหม่ ก็จะวัดอย่างไร ต้องมาดูอีกที ประเด็นคือว่าคุณภาพชีวิตก็ไปผูกติดกับสิ่งแวดล้อมอีก ตัวชี้วัดทั้งหมดสิ่งแวดล้อมวัดยากมาก ต้องใช้เทคนิค ในเวลาเดียวกันถามว่าบ้านเรา pollution ท่านจะบอกว่าเออเรียกนี้ pollution เท่านั้นๆ ใช้ area กว้างมากจึงจะวัดได้ เพราะฉะนั้นการวัดบางตัวก็ซับซ้อนพอสมควร อาจจะบอกว่าเรื่องดัชนีชี้วัดเป็นเรื่องยากพอสมควร แต่เริ่มต้นผมอยากจะให้เอาตัวง่ายๆ ตัวที่สามารถสะท้อนอะไรต่างๆ ได้ แต่ไม่ใช่มิติเดียวคือมิติชีวิต

ในวงวิชาการผมคิดว่าควรมีการหารือกันให้เกิดปัญหาและหาข้อสรุปร่วมกันว่าเราจะวัดอะไรกันบ้าง หลังจากนั้นเรามาตั้งคุยกันว่าข้อมูลที่จะนำมาใช้ทำดัชนีหรือการติดตามนโยบายแผนงานต่างๆ ของรัฐบาล จำเป็นต้องมีเจ้าภาพรับผิดชอบ สำนักงานสถิติแห่งชาติเองมีข้าราชการแปดร้อยกว่าคน เราไม่สามารถตอบสนองข้อมูลที่มีแหล่งไหลเข้ามาและหลากหลายมิติได้ เวลาที่เร็วขึ้น บังเอิญบ้านเราเก็บข้อมูลกระจาย หน่วยงานต่างๆ เก็บข้อมูลเยอะ สำนักงานสถิติจะเป็นผู้รวมในการเก็บข้อมูล ถ้าเราได้ตัวชี้วัดมาผมคิดว่าเราสามารถทำได้ นั่นก็คือต้องมาเริ่มการทำงาน ข้อมูลด้านแรงงานบางส่วนกระทรวงแรงงานมีอยู่แล้ว ข้อมูลทางสิ่งแวดล้อมกระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมมี ทำเหมืองออกมา มีเจ้าภาพ ผมขอใจที่คุ้นเคยบอกว่าถ้าคุณไม่ทำส่งเข้ามาก็ให้หรือไป ถ้าเราสามารถทำกรอบตัวชี้วัดเหล่านี้ได้ สามารถทำสูตรคำนวณตัวชี้วัดเหล่านี้ได้ และมีเจ้าภาพรับผิดชอบข้อมูลที่จะมาคำนวณ ผมคิดว่ามันน่าจะมีเครื่องมือตัวชี้วัดที่สมบูรณ์ได้

ท่านได้ข้อมูลตัวชี้วัดแล้ว ทำอย่างไรต้องเอามาใช้ บ้านเรามีตัวชี้วัดเยอะ แต่ละกระทรวงก็มีตัวชี้วัดยุทธศาสตร์ตัวเอง แต่ในเวลาเดียวกันการชี้วัดการพัฒนาบางครั้งต้องมองในองค์รวม เป็นกลางที่สุดที่มีหน้าที่ตอนนี้คือสภาพพัฒนาซึ่งจะต้องดูยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ ก็มีชุดตัวชี้วัดหลายชุดจะ...38.43 มีตัวชี้วัดการพัฒนาแบบยั่งยืนทุกมิติทั้งสิ่งแวดล้อม สุขภาพ ของชุมชน สุขภาพของคน การศึกษา คุณภาพเพียงแต่เราไม่เคยนำมาใช้ประกอบในการพัฒนาอย่างจริงจัง ส่วนข้อมูลผมคิดว่าโดยส่วนใหญ่ 70-80%ผมเชื่อว่ามีข้อมูลsupport อยู่ ขาดบางตัวซึ่งเราสามารถจัดการได้ เราคิดว่าเครื่องมือในการที่จะติดตามการพัฒนาเหล่านี้สำคัญมาก ที่ผ่านมามีต้องยอมรับว่า ยกตัวอย่าง2-3ปีก่อน ไม่รู้จักคำว่าตัวชี้วัด ไม่รู้จักคำว่ายุทธศาสตร์ การพัฒนาสถิติก็เป็นความรู้สึกเสียมากกว่า แต่ปัจจุบันต้องยอมรับว่ากระแสของยุทธศาสตร์มันบังคับให้ทางท้องถิ่น ผู้ว่าก็ดี อบต. ก็ดี จำเป็นต้องมีตัวชี้วัด เราก็พยายามให้กระจายไปทั่วประเทศ พยายามให้องค์ความรู้กับส่วนราชการต่างๆ ในการที่จะทำตัวชี้วัดในการติดตามนโยบายได้

นอกเหนือจากมิติของตัวชี้วัดแล้ว จากที่ อ. สถิติพูดว่า จะวัดเพียงตัวเดียวหรือจะวัดด้วยก็ตั้งมานั่งคุยกัน อีกมิติหนึ่งก็คือในเชิงพื้นที่ ตัวชี้วัดขณะนี้เราวัดประเทศไทยทั้งหมด สถิติเองก็พยายามสร้างตัวชี้วัดที่ลงไปถึงพื้นที่ เช่นสภาพพัฒนาที่พยายามทำเอ็มดีจี เราก็พยายามเอาลงไปถึงจังหวัดเพื่อสรุปกับราชการได้ เมื่อสักครู่คุยกับผู้ว่าถ้าส่วนกลางไม่ทำจังหวัดก็ยังไม่ขยับ ยกตัวอย่างอีกตัว สำนักงานสถิติแห่งชาติร่วมกับทีพีไอ พัฒนาตัวชี้วัดความยากจนเพื่อกระจายรายได้เราเรียกว่า property mapping เอาข้อมูลที่เราสำรวจรายได้รายจ่ายในครัวเรือน ทำทุกปี แล้วเอามาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลสำมะโนประชากรซึ่งมีกาเรเตอร์ของประชากร ของพื้นที่ จนถึงตำบล อำเภอ ใช้สถิติวิเคราะห์ออกมา เราสามารถหา..41.02..ในระดับอำเภอระดับตำบลได้ ก็มีความเชื่อมั่นในระดับหนึ่ง พอใช้ระดับจังหวัด เราจัดแรงกึ่งของความยากจน

เป็นรายจังหวัดผู้ว่ารับไม่ได้ ภาคเหนือแม่ฮ่องสอนกับน่านสลับกันเป็นจังหวัดที่ยากจนที่สุด แม้เราใช้ข้อมูลกับอำเภอ บางอำเภอข้อมูลออกมาแต่ละปีๆ มันมักจะเป็นว่ามีอำเภอมีแรงกึ่งต่ำสุดในเรื่องของความยากจน วัดความยากจนต่างๆ ได้ แต่เวลาจะนำไปใช้ในระดับพื้นที่ก็มีปัญหาคือเจ้าถิ่นไม่รับ เพราะฉะนั้นผมคิดว่าเป็นเรื่องที่ซับซ้อนพอสมควร อันที่หนึ่งคือประเด็นทางวิชาการ อันที่สอง ประเด็นเรื่องการจัดการ ประเด็นที่สามทำอย่างไรจะรับมาใช้ เสียขายท่านไม่ได้รักษาการสภาพพัฒนสมันั้น ถ้าสมันั้นนี้อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงบ้าง

สิ่งต่างๆ เหล่านี้ผมคิดว่าจะต้องมีการเอาจริงเอาจัง ประเด็นที่เราจะเสวนาวันนี้ก็คือจะอย่างไรให้การวัดการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นไปได้ ทุกมิติทั้งการสร้างเครื่องมือ การ..42.20 แผน และเอาเครื่องมือไปใช้ก็ดี ต้องทำอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคีการพัฒนาทั้งภาครัฐบาล ภาคประชาชน ภาคเอกชนต้องร่วมมือจริงๆ จังๆ จะดีกับทุกคนมาก
ขอบคุณครับ

ผู้ดำเนินรายการ- ขอบคุณครับ แน่แน่นอนว่ายังไงคงยากแน่ๆ แต่คงไม่เกินความสามารถของพวกเราหรอก วันหนึ่งถ้าเรามา นั่งคุยกันมาคิดร่วมกันเพื่อวันดีๆ ช่างหน้าคงต้องทำอะไรได้สักอย่าง ผมขอคุณเสียหน่อยได้ไหมครับ คุณไม่ขัดเขียนว่า มหาวิทยาลัยบ้านนอก บ้าน..เพราะฉะนั้นแล้วที่ก็เป็นผู้นำชุมชนต้นแบบบ้าน..43.15 จังหวัดระยอง พุดง่ายๆ คือประชาชนอยากฟังอะไรโดยตรงว่าเป็นยังไง การพัฒนาที่เกิดขึ้นชาวบ้านเขาพอใจ-ไม่พอใจไหนแบบไหน ชาวบ้านเขาคิดยังไง ก็คงจะมาเล่าให้เราฟังด้วยใช่ไหม

ชาย - ผมเป็นผู้ประสานงานเครือข่ายชุมชนบ้าน.. มีการกิจใหญ่อยู่ 4 เรื่อง ว่าด้วยการฟื้นฟูทรัพยากร คน ดิน น้ำ ป่า กระบวนการพัฒนาประเทศที่ผ่านมามันทำให้คน ดิน น้ำ ป่า เสียสมดุลจึงลุกขึ้นมาทำเรื่องนี้มันกันเมื่อ 20 ปีที่แล้ว เรารวมตัวกันเป็นขบวนการเมื่อปี 29 โดยทิศทางใหญ่จะฟื้นฟู 4 ตัวนี้กลับมา โดยขีดวงพื้นที่เล็กๆ เสียก่อน เพราะเวลาที่ทำภาพใหญ่จะทำงานยากจึงทำวงเล็กๆ ทิศทางใหญ่พวกเราจะทำแบบนี้ เวลาทำงานเราทำงานตามบุคลิกใครบุคลิกมัน เรามีกิจกรรมที่หลากหลายมากทำในสิ่งที่เขาชอบ บนพื้นฐานการทำงานเพื่อฟื้นฟู 4 เรื่องนี้ผ่านกลุ่มกิจกรรมทั้งหมด 44 กลุ่ม เข้มแข็งด้านการเงินก็ชวนคนกลุ่มหนึ่งทำธนาคารเล็กๆ เพื่อที่จะสะสมทุนของเราเอง ใช้เงินส่วนที่เหลือของเราจากการทำมาหากิน ออมเป็นระยะๆ มีความมั่นคงมีการสะสมให้ลูกหลานเราก็ลุกขึ้นมาทำธนาคารต้นไม้ ทำให้เรามีความมั่นคงในบ้านเราเอง ระดับนโยบายสาธารณะ อยากเห็นตัวกระบวนการที่เรามีสุขภาพที่ดีเราก็ลุกขึ้นมาทำเรื่องเกษตรอินทรีย์ 100% สองปีที่ผ่านมาระบบการเกษตรอินทรีย์ จัดระบบการตลาดกับการผลิตอยู่ติดกัน เมื่อระบบการตลาดกับระบบการผลิตอยู่ติดกันได้เมื่อไหร่ ลูกค้าจะวิ่งเข้ามาหาเราเป็นว่าเล่น ปตท. ที่ระยอง คนที่ทำงานในภาคอุตสาหกรรมมักจะกังวลเรื่องสุขภาพ คนยังรวยยิ่งกลัวตาย ถ้าเราทำเรื่องเกษตรอินทรีย์ตลาดเราโตมหาศาลมาก 200-300% ทุกปี เราจัดการสภาพแวดล้อมให้มันมีความสุขได้อย่างไรเราก็ลุกขึ้นมาทำโฮมสเตย์และการท่องเที่ยวเล็กๆ ในชุมชนเรา เพื่อสะท้อนว่าทำสิ่งเหล่านี้เพื่อตัวกระบวนการเรียนรู้ที่เราทำได้ อีกสองปีที่เรากลับมาทำงานเราพบว่ามิชชั่นประสบความสำเร็จเล็กๆ ในทุกเรื่อง กลายเป็นชุด

ความรู้เล็กๆ ก็เลยตั้งมหาวิทยาลัยขึ้นมา ใช้ชื่อว่ามหาวิทยาลัยบ้านนอกเพื่อที่จะส่งผ่านความคิดของเราให้กับสังคมอื่นๆ ที่อยู่ในชนบทเชื่อว่า ถ้าจะทำงานแนวพัฒนาต้องใช้แนวพัฒนาที่ว่าด้วยสิ่งที่พาตัวเองให้ได้เสียก่อน แล้วเราจึงค่อยสร้างกระบวนการเป็นเครือข่าย ค่อยๆ แผลไปจนถึงนโยบายทีละเรื่องๆ อย่างเรื่องสวัสดิการก็ใช้เวลาหลายปีกว่าจะเป็นนโยบายได้ จนมีแนวคิดเรื่องจัดสวัสดิการชุมชน สุดท้ายรัฐบาลทำภาพใหญ่ว่าด้วยกฎหมายว่าด้วยสวัสดิการ ว่าด้วยการสมทบร่วมกัน

เวลาเราทำงานเราทำจากระดับพื้นที่เล็กๆ ผ่านกลุ่มกิจกรรมที่สอนนโยบาย มีความมั่นคงตั้งแต่ระดับตัวเราเอง ระดับครอบครัว ระดับกลุ่ม เราเชื่อว่าถ้าเราทำเรื่องนี้ได้สัก 30% เราจะเข้มแข็งเป็นตัวอย่างที่ดีได้ เราเชื่ออย่างนั้น เราเชื่อเรื่องการเรียนรู้ เราเรียนหนังสือไม่มาก สิ่งที่จะทำให้คนในสังคมชนบทเชื่อมั่นคือการเรียนรู้จากการปฏิบัติการจริงนั่นเอง ทำไปเรียนรู้ไป ทำไปเรียนรู้ไป จะเกิดชุดความรู้โดยอัตโนมัติ โดยไม่ต้องไปทำอะไรมัน มีพื้นที่สาธารณะให้ได้พูดคุยกัน สม่่าเสมอได้แลกเปลี่ยนกัน ก็ทำให้เราได้เรียนรู้มากขึ้นเรื่อยๆ เราตั้งมหาวิทยาลัยเมื่อสี่ปีที่แล้ว เราต้องการสะท้อนความคิดระบบคิดที่จะเอามหาวิทยาลัยออกนอกระบบกลายเป็นธุรกิจการศึกษา เมื่อกลายเป็นธุรกิจการศึกษาเมื่อไหร่คนชนบทจะเข้าถึงระบบการศึกษามากขึ้น เรื่องที่สองที่เราตั้งมหาวิทยาลัยบ้านนอกเพื่อสร้างความเชื่อมั่นว่า ใช้ชุดประสบการณ์ความรู้ที่ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น มันเป็นชุดประสบการณ์ที่กินได้ เรื่องที่สามเราต้องการจัดความสัมพันธ์ใหม่ ร่วมมหาวิทยาลัยใช้คำว่าศูนย์การเรียนรู้เป็นหลักที่นั้น ใช้คำว่ามหาวิทยาลัยบ้านนอกมาแล้ว 4 ปีด้วยกัน ก็เป็นที่รู้จักของสังคมบ้าง พูดเรื่องฝึกปลอดสาร เราลุกขึ้นมาทำเกษตรอินทรีย์แล้ว 7 ปี มีคนร่วมกับเราแค่ 60 ครอบครัว จากชาวบ้านทั้งตำบล 200 ครอบครัว เรายังเป็นคนกลุ่มเล็กในคนกลุ่มใหญ่อยู่ ลุกขึ้นมาแล้วทำให้ประสบความสำเร็จต้องใช้เวลาในการเดินทางพอสมควร สองปีที่ผ่านมามผมจำได้ทำอะไรก็ไม่พอขาย แต่เราไม่สามารถพัฒนาในเชิงธุรกิจได้ เพราะทำเกษตรอินทรีย์มีกินทุกวันแต่จะเอาวันละสองสามร้อยกิโลไม่มี เราแพ้เรื่องการจัดการเรารู้อยู่แล้วจึงตั้งรับอยู่ที่บ้าน เราไม่ออกมาโลดแล่นข้างนอก

ที่สามพูดเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่น เราเชื่อว่าวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้เราอยู่ได้ คนไปนอนโฮมสเตย์ก็มีคอนเสิร์ตผู้เฒ่า เอาคนแก่ๆ ที่เขาว่างๆ ไปเล่นดนตรี เอาเด็กๆ มาทำกิจกรรม ให้เขาได้เรียนรู้ ศูนย์การเรียนรู้ฝึกปลอดสาร กิจกรรมเราหลากหลายมาก 44 เรื่อง ทำให้เขาปรับเปลี่ยนได้มากขึ้นเรื่อยๆ ปีที่ 5 เราพูดถึงเศรษฐกิจพอเพียง เชื่อว่าการจะพาชนบทไปข้างหน้าได้ต้องใช้คำว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางหลัก บังเอิญว่าสังคมเราเดี๋ยวนี้สับสน หลากหน่วยงานก็ไปตามสภาพ ง่ายๆ ว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือการพึ่งพาตัวเอง แต่ถึงกระนั้นมีคำสามคำเท่านั้นในคำนี้ ปรัชญาเรื่องความเชื่อ เรื่องเศรษฐกิจ เศรษฐกิจในความหมายนี้ตั้งแต่เศรษฐกิจเล็ก ไปถึงเศรษฐกิจใหญ่ มีคนแปลแล้วว่าเศรษฐกิจพอเพียงต้องเลี้ยงหมูเลี้ยงไก่เลี้ยงปลาดุก ไม่ใช่แค่รับ เศรษฐกิจพอเพียงพูดถึงการค้ำทั้งระบบ พูดถึงการเชื่อมโยง พูดถึงอุตสาหกรรมสะอาด พูดถึงตัวข้อมูลที่มีความสมดุล พูดถึงงานวิชาการที่ไม่เอาเปรียบคน พูดทั้งระบบ และสุดท้ายพูดถึงความสมดุลในชีวิต คำว่าพอเพียงแต่สังคมมาแปลเล่นคำว่าแค่นี้พอ ครั้งวันพอ ตอนบ่ายนอน อย่างนั้นเรียกขี้เกียจไม่ใช่พอเพียงหรอก

ความสมดุลในชีวิตจัดได้สามส่วน มันมีเอกภาพ เดินไปพร้อมๆ กันผ่านกลุ่มกิจกรรมต่างๆ พุนทางสังคม สะสมที่ว่ามันจะเป็นความมั่นคงขึ้นเอง เกษตรกร 100% เราก็ว่าชีวิตเกษตรกรอย่างเราเป็นชีวิตที่มีความสุขที่สุด ขี้เกียจก็นอน สบายๆ ตอนนี้อย่างพาราไรคาแพง ยิ่งน้ำท่วมภาคใต้นี้เสร็จเรา ราคาร้อยกว่าบาทต้นๆ ขึ้นมา เราสบายมาก ขยันก็ทำ

ชีวิตเกษตรกรรมวันที่ยังก็ไม่สนหรอก ถ้ามันมีอารมณ์ก็ทำ สนุก เป็นชีวิตที่มีความสุขที่สุดตามวิถีเรา เราไม่มีเงินมากแต่เรามีความมั่นคงไม่แพ้อาชีพอื่นอื่นกันได้ เพราะผมเจอลูกน้องของท่านสม่ำเสมอ กลุ่มปตท. เคมีคอลกแล้วตายไปกินอาหารสุขภาพเป็นประจำ อยู่ซีเมนต์ไทย อยู่โรงปูนจบปริญญาตรีอายุ 55 ตอนนี่ก็ตาเหลืองตัวเหลืองแล้ว กระบวนการทำงานเราจึงตั้งรับที่บ้าน เราคอย..สู่นโยบาย

วันนี้เป็นโอกาสดีที่ได้มาพูดให้พวกเราฟังว่า วิถีมันต้องพูดวิถีความสุข พูดถึงความมั่นคง ตั้งค์เอานะครับ ไม่ใช่พูดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตั้งค์ไม่เอา แต่พอสมควร พอสมควรของแต่ละคนไม่เหมือนกันนะครับ ก็ไปคิดกันเอง ชีวิตใครชีวิตมัน ทำให้เรารวมตัวกระบวนการเครือข่ายค่อยๆ เติบโตไปได้ มีการทำงานอย่างเป็นระบบ เราจะผลักดันนโยบายสักเรื่องหนึ่ง เร็วๆ นี้เราจะบล็อกรัฐบาลเรื่องไม่ให้ใช้หนี้ เป็นทิศทางใหญ่ของการพัฒนา แต่รัฐบาลกำลังสับสนอยู่ เดี่ยวให้ตั้งหลักสักเดี๋ยวนะ..เรื่องนี้ต่อไป

เราทำงานมาใช้คำว่าเครือข่ายชุมชน เราไม่ได้เป็นราชการ เป็นผู้ขายรูปร่างใหญ่โตแข็งแรงดีอยู่แล้วน่าเกรงขาม สุดท้ายไม่น่าคุยด้วย เราไม่ใช่บุคลิกแบบงานการเมืองที่เป็นผู้หญิงอ่อนแอเอ็นอรรชเอาอกเอาใจสารพัด จะเอาอะไรบอกเลี้ยวจะให้ตั้งค์ไม่ใช่อย่างนั้น สมาชิกเครือข่ายเป็นชาวบ้านทำงานสไตลิลิปปิน นโยบายรับมาแล้วไม่ชอบใจก็ดูตาใสอยู่เฉยๆ อันไหนดีเราทำช่วยกันทำ เราเป็นศิลปิน เป็นชีวิตที่มีความสุขได้ทำงานอยู่ที่นั่น ที่คือทิศทางพัฒนาประเทศไทย คือถ้าจะเอาอุตสาหกรรมเอาอะไรไปก็แล้วแต่ แต่ถ้าไม่โยงความคิดคนเรื่องของมอง โลกอย่างมีความสุข คนเหล่านั้นก็จะมีแต่ความทุกข์ ครับ

ผู้ดำเนินรายการ – ไม่น่าแปลกใจทำไมเขาเรียกท่านเป็นผู้นำ เพราะว่าท่านคงสร้างความบันเทิงแล้วก็ความสุขได้ด้วย สำคัญมากเพราะเรามีwell being นี้ก็คือความเป็นอยู่ที่ดี ก็มีความสุขซึ่งสำคัญมาก พัฒนาแล้วก็ไม่มีความสุขไปด้วยก็ไม่มีประโยชน์ เหมือนจิตพิพวดพันจิตพิสูงขึ้นแต่พิพวดพัน ไม่มีความสุข นั่นคือประเด็นสำคัญ ขอบคุณมากสำหรับทั้งสี่ท่าน ตอนนี้ผมอยากให้ทางผู้ฟังข้างล่างที่อยากจะมีคอมเมนต์ คำถาม เชิญครับ

พีห้วน – เป็นผู้จัดการวันนี้ อยากถามคุณวิลาศจากสำนักงานสถิติ ที่พูดถึงจังหวัดน่านกับแม่ฮ่องสอน ถ้ามองกลับกันว่าถ้ามองแผนที่เรื่องของความยากจนอาจจะเป็นอันดับท้ายๆ แต่ถ้ากลับไปดูเรื่องwellbeing เรื่อง sustainability จังหวัดน่านและแม่ฮ่องสอนมีป่าไม้ ถ้าตัววัดแบบพื้นที่ความยากจนอิงอยู่บนฐานจิตพิซึ่งเดี๋ยวนี้อาเราดูตัวชี้วัดทางเลือก ฐานได้เชื่อว่าเป็นประเทศที่ยากจนก็ปรากฏว่าในระดับHPIที่คุณสถิติพูดเขาอยู่อันดับที่ 13 อเมริกาลำดับที่ 150 สิงคโปร์อันดับที่ 99 ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 33 ถ้ามองแบบHPI น่าน แม่ฮ่องสอน หนองคาย หรือบางที่อาจจะจะมี HPI ดีกว่าจังหวัดที่เป็นเมืองมากๆ อยากถามคำถามนี้ค่ะ

ตอบ – ขณะนี้เรายังใช้กรอบเดิมๆ กันอยู่ จีดีพี กรอบความยากจนก็เป็นเส้นของความยากจน ยังใช้มิตินี้อยู่แต่ขณะนี้เป็นการบอกว่าเราจะใช้กรอบคิดเดิมๆ หรือใหม่ ผมคิดว่าเป็น floor ที่สะท้อนออกมาได้เป็นอย่างดี ผมหวังโดยเฉพาะอย่างยิ่งตอนนี้มี สสส. กำลังจะร่วมมือกับสำนักงานสถิติแห่งชาติและสภาพัฒน์ในการที่จะทำงานเรื่องตัวชี้วัด และ National Progress Index ผมเข้าใจว่าคงพอได้ทราบกันบ้าง ขอมริบว่าเป็นนโยบายของรัฐบาลด้วย เพราะเราต้องการดูในมิติอื่นด้วย ผมคิดว่าเราต้องมีการขยับเขยื้อนแต่ประเด็นสำคัญคิดว่าควรจะมี floor มั่นเเขอะๆ เพื่อที่จะสะท้อนความคิดออกมาแล้วกระแทกให้ระดับนโยบายทราบ แต่ต้องเตรียมพอสมควร เพราะฉะนั้นที่บอกเราใช้กรอบคิดเดิมๆ ของเราเราใช้เส้นความจนเป็นตัววัด

ผู้ดำเนินรายการ – เป็นแนวคิดที่จะต้องหามิติใหม่เข้ามาเสริมด้วย เพราะมองแบบเดิมๆ อาจจะไม่ครอบคลุม เหมือนที่คนไทยไปไหนชอบพูด อีกเดี๋ยวไม่ทันเวียคนมาแล้ว จะไปทันทำไม ทันเพื่ออะไร มีอะไรที่ต้องไปทันกัน ก็ต้องไปดูว่ามีอะไรที่จะต้องพัฒนา ดูว่าดีหรือไม่ดีดีกว่า

จากคณะรัฐศาสตร์รับ – วันนี้ได้ฟังเรื่องการพัฒนายังยืน เราขาดเรื่องการกระจายอำนาจรัฐ การพัฒนาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันกลไกที่เป็นแบบบนลงล่าง มีคนเสนอว่าอำนาจรัฐในเมืองไทยยังไม่เป็นกลาง อย่างเช่นกรณีมาตาคุด เรื่องถึงศาลปกครองกลับเป็นเรื่องที่น่าตกใจที่รัฐกลับไปยื่นอุทธรณ์ให้สภาอุตสาหกรรม คือรัฐต้องเป็นกลาง ยืนอยู่เฉยๆ แต่รัฐกลับเข้าไปอยู่ฝั่งทุนเอาเอง เป็นข้อสงสัยว่าเมืองไทยรัฐยังไม่เป็นกลาง มีนายทุนญี่ปุ่นพยายามสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินปีสองปีที่แล้ว คล้ายเรื่องรัฐไม่เป็นกลางก็คือว่าพอชาวบ้านประท้วงญี่ปุ่น นายอำเภอ ผู้ว่า พอชาวบ้านร่วมมือกันถวายฎีกา ผู้ว่าเปลี่ยนคนใหม่เลย กลายเป็นว่าอำนาจ..1.00.51 ไม่รู้จะกลายเป็นปัญหาหรืออย่างไร เราก็วิพากษ์กันว่ารัฐเป็นตัวสำคัญ ประเทศไทยโอเคกับกลุ่มทุนอุตสาหกรรมมากไปไหม เราไม่เรียกร้องความรับผิดชอบจากเขามากไปไหม ปัจจุบันเราก็ควรจะเพิ่มอำนาจการต่อรองให้กับชาวบ้าน ไม่ใช่ปล่อยให้ชาวบ้านทำอะไรเอง ผมคิดว่าอย่างนี้..1.01.15 เป็นอะไรที่ยอดเยี่ยมมากแต่ ถ้ามองระบบโครงสร้างเราต้องเพิ่มอำนาจต่อรองให้กับชาวบ้าน ต้องทำรัฐให้เป็นกลาง ขอบคุนมากครับ

ถามหญิง – จากสมาคมอนุรักษ์ป่าต้นน้ำยมคะ จังหวัดพะเยา อยากจะเชิญชวนว่าถ้าเราจะเริ่มต้นจากมหาวิทยาลัยพะเยา เริ่มต้นจากจุดเล็กๆ แล้วขยายวงกว้างแล้วก็กระทุ้งไป อยากจะชวนว่ามาทำดัชนีชี้วัดความสุข ความยั่งยืน ความเข้มแข็งของชุมชน ภาคเหนืออย่างพารากำลังจะไป ดินนั้นก็สั่งซื้อหนังสือจากกลุ่มเกษตรกรมาจากภาคใต้ เอาประสบการณ์จากภาคใต้ไปดู ภาวะโลกร้อนก็เกิดขึ้น ผืนป่าเราก็หมด ข้าว โปดไปตอนแรกก็คิดว่าจะดีที่ว่าข้าว โปดมีป่าหมด ขางพารามาที่ป่าจะหมดเหมือนกันถึงแม้จะแลกเปลี่ยนกันได้ในเรื่องความชุ่มชื้น แต่ระยะยาวแล้วถ้าขางพารารากแก้วไม่มีก็จะมาทุกๆ ที่ สไลด์ก็เกิดขึ้นแล้วที่ภาคเหนือ ที่ป่าต้นน้ำยม ถ้าเราจะเอาโมเดลเล็ก ลงไปพัฒนาที่ภาคเหนือ ตอนนี้รัฐบาลกำลังรุก ให้เกษตรกรปลูกขางพารา คือใช้นโยบายของรัฐในการขับเคลื่อนเรื่องการให้ดินกล้า เขาปลูกไปแล้วสามสี่ปีที่แล้ว ตอนนี้อกริดได้แล้ว วิธีชีวิตคนภาคเหนือกำลังจะเปลี่ยน เขาจะ happy มากอย่างเมื่อกี้ที่ว่าพอน้ำท่วมภาคใต้ขางพาราที่อื่นก็จะกริดได้ เขาบอกว่าฝนภาคใต้มันเยอะกริดไม่สะดวกเวลาหน้าฝน เรากริดได้ตลอด แล้วหนังสือที่อ่านเขาบอกว่าเกษตรกรเชิงเดี่ยวขางพารามันไปไม่รอดมันก็จะจมปลักเหมือนข้าว โปดแหละ คือรัฐบาลต้องพุ่งไว้ถึงจะอยู่รอด คนเราก็จะ

ปิดถนนประท้วงทุกปีเพื่อให้รัฐบาลมา...1.04.17 ข้าราชการ อีกหน่อยก็ต้องมา..ยางพาราเหมือนกันถ้าไปไม่รอด ถ้าคนไม่สามารถที่จะตั้งหลักว่า ยางพาราจะต้องตั้งเป็นเกษตรผสมผสาน ต้องเป็นแบบไร่นาสวนผสม ไม่งั้นที่นาก็หายเหมือนกัน คนทุกคนเอาเงินมาซื้อข้าวแทนแล้วยางพาราก็จะหาย เรื่องแบบนี้มันก็จะไปไม่รอดเหมือนกัน ป้าเห็นทั้งหลายก็จะหมดไป ความหลากหลายทางธรรมชาติก็จะหมดไป เมื่อทุกคนให้ยางพาราเป็นเลิศเป็นสินค้าอันดับหนึ่งของประเทศ อยากจะชวนว่าในห้องนี้ถ้าเราสามารถเกาะกลุ่มกันได้ ตอนบ่ยถ้าเราคุยกันเข้มข้นสามารถที่จะรวมพลังกันได้ก็จะแยกชั้นจากพื้นที่เล็กๆ แล้วก็ขยาย ดินอันอุดมสมบูรณ์ป่าต้นน้ำภาคเหนืออันดีที่จะเป็นพื้นที่ให้พวกท่านได้action ของคุณค่ะ

ชาย – ชื่อ.. เป็นวิศวกรชลประทานจากกรมชลประทาน ทำงานเกี่ยวกับเรื่องการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เพิ่งตั้งขึ้นมาใหม่ อยากจะถามว่าอยากจะถามผู้ใหญ่กระบวนการขยายผล ตอนแรกแค่ 60 ครอบครัวแต่ในหมู่บ้านมี 200 ครอบครัว กระบวนการในการขยายผลว่าเราจะเอาเรื่องความสุขหรือปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจาก 60 สู่ 200 ทางกลุ่มมีกระบวนการอย่างไร นอกจากใช้สื่อแล้วยังมีกระบวนการนอกจากนี้อีกไหม

แล้วก็อยากเรียนถามคุณที่สฤณีว่า ในเรื่องHPI ว่าปัจจัยสำคัญอะไรที่เป็นปัจจัยสำคัญเด่นๆ ที่จะเอามาเป็นตัวชี้วัดได้ ที่จะทำหน้าที่เอามาใช้วัดก่อนได้ เพื่อเริ่มต้นก่อนจะเอาตัวอื่นมาเป็นปัจจัยด้วย ขอบคุณครับ

อ. ฉันทนา – มีสามคำถามค่ะ คำถามแรกถามผู้ใหญ่ก่อน ผู้ใหญ่อยู่ระยองใช่ไหมคะ มีความสุขนะค่ะ ขณะที่เราได้ยินว่าระยองมีแต่ความทุกข์ แล้วก็มีสัมพันธไมตรีกับโรงงานด้วยเพราะเขาเป็นลูกค้าผู้ใหญ่ด้วย อยากรู้ว่าเกิดได้อย่างไร ชุมชนเล็กๆ อย่างนี้ในสภาพของพื้นที่อุตสาหกรรมขนาดใหญ่แล้วก็มีปัญหามลพิษ ตกลงมันมีความสัมพันธ์ยังไง มันกลับยังไง มันอยู่ได้หรือ ไม่อยากจะชวนทะเลาะแต่สงสัย เพราะเราก็ได้ยินภาพลบมาเยอะ

คำถามที่สองคุณชายน้อยพูดถึงเรื่องขีดจำกัด ดินันคิดว่าคงเป็นเรื่องขีดจำกัด คือ..1.08.19 capacity หมายถึงว่าขีดจำกัดอุตสาหกรรมจะพัฒนาไปได้ขนาดไหน มันไม่ใช่ไม่มีเงื่อนไขอะไรเลย จะพัฒนาจะขยายก็ต้องมีสิ่งที่จะมาทดแทนกันได้ สงสัยว่าแนวคิดนี้มันได้รับการยอมรับกันจริงหรือเปล่าในระดับการขยายการเติบโตของโรงงานอุตสาหกรรม ว่าเราขยายไม่ได้อุตสาหกรรมแล้วภายใต้เงื่อนไขนี้ ต้องยอมรับได้ หรือว่าที่จริงแล้วมีวิธีการคิดอย่างอื่นทดแทนกันไปทดแทนกันมา

ส่วนคำถามที่สามเรื่องตัวชี้วัด คุณสฤณีบอกว่าเป้าหมายที่สำคัญคือการเปลี่ยนแปลงนโยบายเสียมากกว่า ยกตัวอย่างเงิน ดินันเป็นคนช่างสงสัยและไม่ชอบตัวชี้วัด ไม่เข้าใจว่าเราต้องลงทุนอะไรเยอะแยะเพื่อที่จะหาตัวชี้ แต่พูดถึงสิ่งที่เกิดขึ้นจริงที่เงิน เขาเกิดความเสียหายก่อนจึงคิดได้ แต่ถ้าเกิดไม่ต้องเกิดความเสียหายได้ไหม เราป้องกันก่อน ตัวชี้วัดมันจะใช้ได้หรือเปล่าในการป้องกัน

คุณวิไล – อยากจะให้ทุกเวทีมีตัวแทนของฝ่ายธุรกิจมาด้วยถ้าเป็นไปได้ เพราะเมื่อสองสามอาทิตย์ที่แล้วดินันได้มีโอกาสไปร่วมสัมมนากรีนเทคไทยก็จะมีเทคไทยเป็นอุตสาหกรรมมากที่สุดของประเทศไทย ปรากฏว่าการสัมมนาครั้งนั้นก็จะมีการตัวแทนจากโรงงานกาเมนต์ ฟอกซ์คอน ปั่นทอ มีข้อมูลดีๆ ว่าคนที่สนใจเรื่องกรีนเทคไทยจะมีตลาดที่กว้าง

มากและมีโพเทนเชียลมากๆ เลยจริงๆ ธุรกิจที่ดีๆ ก็มี อยากจะให้ทุกเวทีพยายามดึงนักธุรกิจเข้ามาร่วม แล้วก็มีการถามนิดเดียวจากผู้แทนจากระยะของ คือระยะของทำไมไม่มีอิ

ผู้ดำเนินรายการ – ขอทวนคำถามสั้นๆ มีคนถามบอก เรื่องรัฐกับทุนมันอยู่ติดกัน ถ้าสุดผมได้..ของ
ประธานาธิบดีสหรัฐกับทุนก็เกาะกัน ไม่ออกเลย เป็นเรื่องอำนาจการต่อรองหรือเปล่า ถ้าทำที่สหรัฐเข้าข้างทุนขนาดนี้มันก็
ยุ่ง การพัฒนาที่ไม่เป็นไปอย่างที่ควรจะเป็น

ข้อสองเพื่อนร่วมจังหวัดภาคเหนือบอกว่า ที่จริงแล้วเรื่องอย่างนี้มันยังยืนกันจริงหรือเปล่า แล้วมีประเด็น
ปัญหาความยั่งยืนเข้ามาด้วยในระยะยาว

คำถามที่สามเกี่ยวกับระยะของ คำถามที่ดี HPI แล้วอาจารย์นัดทนบอกว่าระยะของดูจากทีวีมีแต่ความทุกข์ ทำไม
ท่านดูมีความสุขช่วยอธิบายให้หน่อย แล้วก็ไปทางสภาอุตสาหกรรมด้วย1.12.08 สุดท้ายสำคัญก็คือตัวชี้วัดต้องเห็น
โรงศพแล้วค่อยหลังน้ำตาหรือเปล่า

ผู้ใหญ่อตอบ – เรื่องอุตสาหกรรมพวกเรายุ่งกันเนื่องจากมาบตาพุดเป็นพื้นที่ประลองยุทธของคนสองกลุ่ม กลุ่ม
ทุนสุขภาพกับกลุ่มทุนอุตสาหกรรม โดยใช้พื้นที่ที่นั่นเป็นพื้นที่ประลองยุทธ ทั้งสองข้างก็มีกฎหมายในมือทั้งนั้น เดิมสังคม
เราสื่อมักชอบเราเรื่องไม่ได้เรื่องมาออก ตื่นเช้าขึ้นมาดูรายการทีวี ถ้าดูทุกวันหนึ่งเดือน ตัวชี้วัดความสุขร่วงเลย แสดงว่ามัน
ไม่ได้มีเรื่องเลวร้ายทั้งหมด ในความเป็นจริงระยะของประกาศสามยุทธศาสตร์หลัก อุตสาหกรรม เกษตร ท่องเที่ยวและบริการ
รัฐไปทำวิจัยบอกว่าอุตสาหกรรมกำลังเติบโต แต่เราก็ต้องยอมรับว่าอุตสาหกรรมเป็นกำลังขับเคลื่อนประเทศไทย
อุตสาหกรรมในประเทศไทยตอนนี้กำลังอยู่ในช่วงการเปลี่ยนผ่านที่จะเข้าสู่ช่วงการคืนกำไรสู่สังคม ปีที่แล้วมีบริษัท
โรงงานอุตสาหกรรมชั้นนำในประเทศไทยร้อยละกว่าบริษัทเข้าสู่กระบวนการคืนกำไรสู่สังคม ได้รับรางวัลจากกระทรวง
อุตสาหกรรมไปแล้ว เราไม่สามารถไปเหมารวมว่าโรงงานอุตสาหกรรมทำให้เกิดความเสียหายทั้งหมด แต่เอาหละที่ผ่านมา
สิบปีเราเห็นว่า เวลาทำธุรกิจต้องกำไรก่อน ผมคงต้องให้ทางปตท. เขาอธิบาย เดี่ยวผมไปอธิบายเขามากเกินไป

เรื่องที่สอง เรื่องขงพาราที่พี่น้องพะเยาถามถึง เผอิญว่าสำนักงานกองทุนสวนยางพาราสนับสนุนให้ทำสวน
ขงพาราไม่ได้ให้ทำป่าขงพารา ที่โรงงานปตท.เขาไปทำสวนสมุนไพรพะเยาฯ ก็มีโอกาสไป ที่นั่นเขาทำสวนขงพารา
ให้เป็นป่าขงพารา เป็นพระอัจฉริยภาพของในหลวงที่ทำให้เห็นว่าในสวนขงพาราต้องมีองค์ประกอบอะไรบ้าง ซึ่งตอนนี้
เรากำลังทำตามอยู่ เรียกว่าไม่สามอย่างประโยชน์สี่อย่าง มีอะไรพี่น้องลองไปศึกษาดู มันจะครบกระบวนการเลย แล้ว
ขงพาราเป็นไม้เศรษฐกิจชั้นดี ขายได้ทุกอายุตั้งแต่ต้น น้ำ กิ่ง เป็นพืชเศรษฐกิจตัวหนึ่งที่จะทำให้ท่านมีความมั่นคง ผม
มั่นใจว่าภายในห้าปีข้างหน้าอีสานตัวเลขเรื่องรายได้จะสูงขึ้นเพราะขงพารา เวลาดูดูให้ครบกระบวนการ ผมเจอพี่น้องลอง
ถามว่าเอาขงพาราไปปลูกทำให้ดินเสียหรือเปล่า คือการรับรู้ไม่เท่ากัน ก็เป็นเรื่องที่ต้องศึกษาหาเอาเองนะครับ

โรงงานอุตสาหกรรมกับชุมชน เป็นเรื่องที่เราต้องไปด้วยกันถ้าเราจะเอาประเทศไทยไปให้ได้ เรื่องที่เราไป
โทษคนนั้นคนนี่ถ้าวันนี้สังคมยังโทษโรงงานอุตสาหกรรมว่าไม่ได้เรื่อง ห่วยแตก สังคมก็ไปโทษชุมชนอะอะก็เดินขบวน

ก็แบ่งเป็นสองพวก ปิดถนนก็ไป ไปช่วยส่งเสบียงให้พรรคพวกประท้วง เมื่อสองวันก่อนก็ยังชวนกันมาวิพากษ์ว่าจะเอา
 ยังไงกันเพราะนายกรัฐมนตรีนั่นไม่เชื่อมั่นแนวคิด กรรมการสี่ฝ่าย ไม่เป็นไร ประท้วงต่อ ไม่เป็นไร เอาให้พวกไม่เป็น
 อุตสาหกรรมสะอาดเป็นอุตสาหกรรมสะอาดให้ได้ ต้องสู้กันในระบบ เราต้องแยกเป็นเรื่องๆ ไม่สามารถเหมาได้แล้ว ว่า
 โรงงานทำให้เราเกิดความเสียหาย

สุดท้ายเรื่องตัวชี้วัดความสุข ผมถูกหลายคนถามว่ารู้ได้อย่างไรว่ากลุ่ม 44 กลุ่มที่เราทำงานเครือข่ายชุมชนมัน
 เข้มแข็งจริง มีตัวชี้วัดใหม่ บอกไม่มีหละ ดูแค่เรามีชีวิตมีลมหายใจ มีการปฏิบัติการสม่ำเสมอ กลุ่มไหนมีตัวหนังสือมาก
 กลุ่มนั้นอ่อนแอ กลุ่มไหนมีตัวหนังสือน้อยกลุ่มนั้นเข้มแข็ง มันเป็นแบบนั้น ถ้าถามว่าเราชี้วัดความสุขงานที่เราทำจะวัด
 อย่างไร ไม่มีนะ แต่เรารู้ว่าเข้าเรามีกาเฟลีน มีวงสนทนา ได้คุยกันประจำสม่ำเสมอบ้าง ก็ล้อมวงดูนั่นดูนี่ ฝนตกก็ดูต้นไม้
 ปรับตัวไปตามสภาพ เช่นๆ ล้อมวงกินเหล้า ชีวิตแบบนี้เป็นชีวิตที่มีความสุข ไปวัดเอาเองแล้วกัน เพราะการที่เราเป็นตัวของเรา
 ตัวเองมากที่สุดเป็นการมีชีวิตที่มีความสุขที่สุด ตอบอย่างนั้น แต่งานวิชาการต้องเขียนว่าหนึ่งสองสามสี่ห้า นั่นก็เป็นเรื่อง
 ของงานวิชาการ ท่านก็ไปเขียนแต่เราตอบแบบของเรา ชีวิตที่จัดการตัวเองได้มันโคตรมีความสุขเลย

ถาม – แล้วขบวนการขับเคลื่อนจาก 60 ไปสู่ 200 ครอบครั

ตอบ- ชีวิตคนชอบไม่เหมือนกัน ที่ผ่านมานโยบายของรัฐชอบบอกว่าให้ไปทำๆ แบบนั้นแบบนี้ เขาเกรงใจ
 ข้าราชการผู้น้อย เกรงใจผู้ใหญ่บ้านจึงมารวมตัวกันสองสามหนแล้วเลิก ถ้าเขาทำงานให้เขาทำในสิ่งที่เขาชอบ บางคนชอบ
 รongคาราโอเกะก็ไปอยู่กลุ่มคาราโอเกะมีสมัครพรรคพวก บางคนชอบกินเหล้าตอนเย็นๆ บอกว่าจะไปๆ เสียตั้งกี่กูชอบ แต่
 ข้อเท็จจริงในชุมชนมันไม่ได้มีแค่กลุ่มคาราโอเกะและกลุ่มกินเหล้า มีกลุ่มที่ชอบทำเรื่องการเงิน ชอบทำเรื่องสิ่งแวดล้อม
 ชอบทำเรื่องเกษตรอินทรีย์ เขาไม่ได้คุยเรื่องของเขาอย่างเดียว เขาคุยเรื่องของเขาไปด้วย คนหนึ่งคนอาจจะมีความสัมพันธ์
 กับหลายๆ กลุ่มก็ได้ เมื่อเขามีความสัมพันธ์หลายกลุ่มจะเกิดการขยายตัวจากเวทีที่เรามีการคุยกันสม่ำเสมอทุกเดือนเรียกเวที
 แห่งการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันที่เป็นทางการ ที่ไม่เป็นทางการก็คุยอยู่แล้ว มานั่งคุย ไปดูว่าเขาชอบเรื่องไหนให้
 เขาทำเรื่องนั้น ถ้าเขาไม่ชอบอย่าไปจี้ผมเย็นๆ ไปวงเหล้าเมียด่า จะไปทำไมเสียตั้งศีลสุขภาพ ผมชอบ ผมมีความสุข
 บางคนชอบไปร้องคาราโอเกะเสียงโคตรทรมาณคนฟังเลย ชอบ ถ้าเขาได้ทำในสิ่งที่เขาชอบตัวกระบวนการจะเดิน คนไม่
 พุดเรื่องส่วนตัวเรื่องเดียวเขาจะพุดเรื่องสาธารณะไปด้วยในวงสนทนานั้น แล้วเราเอาเรื่องนี้มาคุยพอหนึ่งเดือนเราจะเกิด
 การเชื่อมโยงโดยอัตโนมัติ เราอาศัยเวลาการเรียนรู้เหล่านี้ทำให้กลุ่มเขาค่อยๆ เติบโตไปได้ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ไม่ใช่
 ไปตั้งทำไมวะ ไม่ได้เรื่อง ผู้ใหญ่บ้านเขาทำแล้ว นายเขาทำแล้ว น้ำไม่ท่วมจะแจกข้าวสารทำไม ก็ได้คุยกันสม่ำเสมอใน
 กระบวนการกลุ่มมันจะโตกันเองแต่ต้องใช้เวลา ชั่งทุนในสังคมของแต่ละหมู่บ้านไม่เหมือนกัน

ผู้ชาย – เรื่องแรกผมอยากจะชี้แจงว่าอำนาจรัฐไม่เป็นกลาง อย่างเรื่องมาตาคุดที่มีการฟ้องร้อง 76 โครงการ
 ต้องเรียนว่าสมาคมพิทักษ์โลกร้อนไม่ได้ฟ้องผู้ประกอบการเลย สมาคมพิทักษ์โลกร้อนฟ้องหน่วยงานของรัฐแปลแห่ง
 ไม่ได้ปฏิบัติตามมาตรา 17 วรรค 2 ของรัฐธรรมนูญ ผู้ประกอบการปฏิบัติตามกฎหมายมาตลอดก่อนหน้านี้ก็ปฏิบัติตาม
 กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมก่อนที่จะออกรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญออกมาแล้วเราก็ไม่ได้มีวิธีปฏิบัติ เราก็ทำตามกฎหมาย

ตอนนั้น ที่บอกว่ารัฐไปแก้ต่างให้ภาคประชาชน ภาคอุตสาหกรรมนั้นจริงๆ ไม่ใช่ รัฐไปแก้ต่างให้ตัวเอง คือเขาฟ้องภาครัฐ แต่เราทำโทษผู้ประกอบการ ศาลสั่งระงับโครงการไปปีกว่า 76 โครงการ แล้วพอมีการประชุมของคณะกรรมการสี่ฝ่ายก็ออกมาตราการมาต่างๆ มีชนิดโครงการรุนแรงขึ้นมา 18 ชนิดโครงการ แล้วรัฐบาลก็เลือกประกาศ 11 ชนิดโครงการ อยากเรียนว่าไม่ว่าจะเป็น 18 หรือ 11 ชนิดโครงการ คำตอบในส่วนอุตสาหกรรมเหมือนกัน ที่ประชุมคณะกรรมการสี่ฝ่ายก็รู้แต่แรกแล้ว 7 โครงการที่เอาออกไปไม่ได้เกี่ยวกับอุตสาหกรรมเลย เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่า สิ่งที่ผมอยากจะเรียนก็คือว่า วันนี้รัฐธรรมนูญของเราฉบับปี 50 ให้บทบาทของภาคประชาชนเยอะขึ้นเยอะเลย แต่ที่อยากจะฝากไว้ก็คือ ภาคประชาชนไม่ว่าจะเป็นเอ็นจีโอหรืออะไรอยากจะให้ช่วยกันดูให้เป็นกลางๆ หน่อยหนึ่ง อย่างมีบางท่านพูดว่าระยองมีแต่เรื่องเลวร้ายทั้งนั้นเลย ผมอยากจะเรียนว่าถ้ามีการประชุมอย่างนี้คราวหน้า น่าจะไปประชุมที่ระยองจะได้เห็นภาพมันจริงๆ ว่าเป็นอย่างไร ผมไม่เคยรู้จักกับคุณชาติชายมาก่อน ได้เห็นครั้งนี้ รู้สึกดีใจที่ยังมีคนที่จะเข้าไปอุตสาหกรรม ในอุตสาหกรรมใหญ่ๆ ที่ระยองส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเยอะ คนงานเยอะ คนงานในระยองมีเป็นหมื่นๆ คนในหลายๆ บริษัท แล้วคนงานพวกนี้จะไม่เอาชีวิตมาขายเพื่อแลกกับเงินเดือนหรือค่าจ้าง ปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมถ้ามันมีมลพิษขนาดนั้น เขาตายก่อน อยากจะเรียนว่าอุตสาหกรรมพวกนี้เราเอาใจใส่สิ่งแวดล้อมจริงๆ ถ้าเราอยู่ที่นั่นตลอดเวลา เราดูรายละเอียดคิดว่าตัวไหนอันตราย ไม่อันตราย อยากจะยืนยันอย่างนี้แล้วก็อยากจะให้ไปดูด้วยจริงๆ เพราะฉะนั้นยังอยากจะตอบว่าอุตสาหกรรมเราค่อนข้างที่จะให้ความสำคัญเรื่องสิ่งแวดล้อมมากกว่าที่กฎหมายกำหนดด้วยซ้ำ ในหลายๆ อุตสาหกรรมเลย แต่ก็มีบ้างที่อุตสาหกรรมนอกนิคมบ้างหรือเล็กๆ บ้างอย่างอยู่พนังสิริต อู่ซ่อมรถ บางทีที่น้ำมันเครื่องไม่ถูกที่ถูกทาง หรือว่าขณะมีคนมารับไปแล้วไปทิ้งข้างทางซึ่งเราก็พยายามแก้ปัญหาโดยจัดจีพีเอสเข้าไป อย่างนี้ครับ ก็พยายามทำทุกอย่างอยู่แล้วแต่ว่ามันก็ต้องมีเด็ดรอดไปบ้าง ผมได้ไปพบกับปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ไปเรียนท่านว่าอยากให้กรมโรงงานมีบุคลากรเพิ่มขึ้นแล้วตรวจเข้มได้ไหม ตรวจทั้งอุตสาหกรรมใหญ่ อุตสาหกรรมเล็กเลย เพื่อให้มันใจว่าทุกคน อย่าทำนอกกรอบนอกกฎหมายที่กำหนดมันจะได้ไม่เกิดปัญหาเพราะเวลานี้มันเหมือนปลาอยู่ในคอกเดียวกันหมด ตัวเล็กตัวใหญ่มันก็โดนกันหมด ตอนนีกลุ่มอุตสาหกรรมก็ลงขันกันเป็นศูนย์เพื่อนชุมชน ก็พยายามมีกลุ่มของปตท. กลุ่มปูน กลุ่มดาวเคมีคอลบ้านปูมาลงขันกันแล้วใส่เงินไปด้วยเพื่อช่วยอุตสาหกรรมเล็กๆ ให้ทำตามกฎหมายสิ่งแวดล้อมให้เข้มขึ้นขึ้น โดยเฉพาะเอาเครื่องไม้เครื่องมือที่เรามีอยู่ไม่ว่าชุดดับเพลิงก็ดี การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าหรือว่าบุคคลมารวมกันเพื่อว่าถ้าใครเกิดปัญหาปั๊บเราจะเข้าไปแก้ด้วยทันที อันนี้เราก็ทำให้สังคมมันดีขึ้น อยู่ด้วยกันได้มากขึ้น ยังยืนยันเราเองก็เป็นประชาชนส่วนหนึ่งที่จะได้รับผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมด้วย เราจะไม่เป็นคนที่บอกว่าไม่สนใจหรือใครจะเป็นอะไรก็ช่าง เพราะเราจะตายก่อน เรื่องนี้ยืนยันว่าเราจริงจัง

และคำถามเรื่อง caring capacity ที่ผมเรียนไปก็อย่างที่อาจารย์ศฤณีว่า air model ทำมา 4 ปีแล้วไม่เสร็จซะที ปัญหาที่คือตัวเลขไม่ตรงกับที่ตรวจวัดจริงเนื่องจาก จริงๆ ผมคิดว่าโมเดลนี้มันใช้ได้เพียงแต่ว่า ตัวที่เราเอาเข้ามามันไม่ถูก อุตสาหกรรมเวลาได้รับอีไอเออนุมัติมันก็จะถูกบอกไว้เลยว่าตัว noc soc ที่คุมไว้คือเท่าไร การปฏิบัติงานจริงเราทำได้ดีกว่านั้นเราใช้ไม่หมด ไม่ได้ปล่อยเยอะขนาดนั้นแต่เวลาเราแจ้งต้องใส่ไว้ก่อนเพื่อว่ากันเอาไว้เผื่อคนอื่นเข้ามาแล้วมันเต็มเร็วขึ้น ตอนนีก็กำลังหาวิธีการแก้ไขจุดนี้ก่อน ตัวair model หรือ caring capacity ที่เขาดูกันมาตลอด จริงๆ ดูสองตัวนี้จริงๆ sulfurdioxide กับ ออกไซด์ของไนโตรเจน แล้วก็มีโลหะหนักบ้าง ซึ่งวันนี้ด้วยมาตรการ 80 : 20 ที่ผมได้เรียนไป

แล้ว วันนี้ทั้ง noc ทั้ง soc ต่ำกว่ามาตรฐานที่รัฐบาลกำหนดเยอะมา ผมค่อนข้างมั่นใจว่าตัว caring capacity ที่ใช้อยู่ไม่ได้มีปัญหา โดยเฉพาะวันนี้มาตรการ 80 : 20 ก็ยังมีอยู่

เมื่ออาทิตย์ที่แล้วผมเพิ่งไปประชุมในทำเนียบรัฐบาล ท่านเลขาธิการ..1.26.54 ก็มีการคุยเรื่องนี้ ก็เรียนท่านว่าจริงๆ วันนี้เรากำลังเป็นห่วงเรื่อง voc เพราะฉะนั้นเอาตัวนี้ดีกว่า เรามาวางมาตรการคุมเข้มเรื่อง voc เอามาตรการ 80 : 20 มาใช้ จะได้เกิดความมั่นใจว่าเรามีมาตรการที่ทำให้มันลดลงจริงๆ ซึ่งวันนี้ผมยืนยันว่าภาคผู้ประกอบการก็ให้ความร่วมมือเต็มที่ และวันนี้ที่ระยองบรรยากาศดีกว่าหลายๆ จุดในกรุงเทพฯ ถ้ายังจะพูดถึง voc ถ้าไปวัดแถวเยาวราชคนละเรื่องกัน เพราะฉะนั้นอยากเรียนว่า ทางภาคผู้ประกอบการเราให้ความร่วมมือเต็มที่ ผมเองเป็นห่วงว่าตัวชีวิตต่างๆ ที่เรายกมามีเยอะ แล้วก็หาไม่ยากทำไม่ยากด้วย โดยเฉพาะอย่างที่หลายท่านบอกว่าสภาพมันก็มีอยู่แล้ว ปัญหาที่มีอยู่ว่าเราเอามาแล้วจะทำยังไง ผลักดันให้ภาครัฐเอาตัวนี้ไปใช้เป็นนโยบายให้มันเข้มขึ้นขึ้น ที่บอกว่าตัวนี้ต้องช่วยกันทุกภาคส่วน ทั้งภาคประชาชนและผู้ประกอบการด้วย ผู้ประกอบการผมยืนยันว่าพร้อมที่ปฏิบัติการถ้าใครไม่ปฏิบัติตามก็อยู่ไม่ได้ นี่เป็นกฎของสังคมที่เราต้องยอมรับอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นอยากจะเน้นเรื่องนี้

เรื่องสุขภาพเราก่อนข้างให้ความสำคัญเยอะมาก วันนี้การตรวจสุขภาพเราทำเอชไอเอคือหลังจากออกมาตรการชนิดโครงการรุนแรงมา จะเห็นว่า 74 โครงการใน 76 โครงการก็ถือว่าไม่เป็นโครงการรุนแรงแต่ทั้ง 74 ก็ทำจดหมายยืนยันถึงนายกรัฐมนตรีด้วย ถึงคณะกรรมการสี่ฝ่ายว่ายังไงเราก็ตยังทำเอชไอเอให้หมดเพื่อจะให้เกิดความสบายใจ ปัญหาวันนี้ก็คือศูนย์ข้อมูลที่จะเก็บเรื่องข้อมูลสุขภาพชุมชนก็ยังไม่พร้อม ผมคุยกับกระทรวงสาธารณสุขเขาก็บอกให้ผู้ประกอบการไปทำเอง เราก็ไปเก็บข้อมูลจากโรงพยาบาลรอบๆ ตัวท่านเพื่อจะให้ได้เป็นฐานข้อมูลว่า สุขภาพวันนี้เป็นอย่างไรแล้วถ้าเกิดเป็นโครงการใหม่แล้วจะเป็นอย่างไร แต่ละบริษัทต้องไปทำแบบเดียวกัน ท่านลองนึกภาพสิครับ ประชาชนจะต้องถูกเรียกไปตรวจสุขภาพตั้งกี่ครั้ง ถ้ามีหน่วยงานกลางของรัฐเข้ามาดูแลเรื่องนี้ทำให้เกิดความมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะไม่งั้นผมไปทำเองก็ไม่เชื่อใจอีก ก็บอกว่าเราพร้อมจะสนับสนุนเรื่องงบประมาณเพราะถือว่าเป็นประโยชน์ของผู้ประกอบการ ถ้าบริษัทที่ต้องทำเอชไอเอเป็นโครงการรุนแรงเขาต้องทำอยู่แล้ว ยังไงเราก็ต้องจ่ายให้ภาครัฐเป็นส่วนหนึ่งของงบประมาณเลยแล้วก็กระทรวงสาธารณสุขรับผิดชอบ ผมว่าจะทำให้เกิดความเป็นกลาง ชัดเจนมากขึ้น และก็ไม่ต้องซับซ้อนด้วย ซึ่งต่างๆ เหล่านี้ผมคิดว่าเราพร้อมที่จะให้ความร่วมมือเต็มที่ ขอบคุณครับ

คุณสุกัญญา - จะพยายามขมวดเป็นสามประเด็น เรื่องรัฐกับทุนจริงๆ คิดว่าไม่ว่ารัฐจะมีความสัมพันธ์แนบแน่นกับทุนหรือเข้าข้างก็แล้วแต่ มีความคิดว่ามันคงไม่ใช่ ไม่จำเป็นที่เราจะต้องไปพยายามแกะมันออกจากกัน คือคิดว่าทางเศรษฐศาสตร์การเมืองหรือรัฐศาสตร์ก็ปฏิเสธไม่ได้เรื่องอิงธุรกิจ เพราะในตลาดจริงๆ ก็พึ่งพาอาศัยกฎกติกาค่อนข้างมาก มันเป็นเรื่องการเป็นธรรมเรื่องการแข่งขัน

สิ่งที่อยากจะชวนให้คิดต่อก็คือ ถ้าเราตั้งต้นจากประเด็นเรื่องเหตุผลทางธุรกิจเข้ามา ความยั่งยืนชื่อของมันก็บอกอยู่แล้วว่าถ้าไม่ยั่งยืนก็คือละ ถ้าไม่ยั่งยืนจะอยู่ไม่ได้ เพราะฉะนั้นตอนนี้มันเป็นปัญหาเราอยู่ในยุคเปลี่ยนผ่าน หลายๆ ประเทศคิดว่ามีความเข้าใจแล้วว่าทำไมถึงจะต้องยั่งยืน ทำไมถึงจะต้องเปลี่ยน เปลี่ยนนี้คือเปลี่ยนเยอะเลย อย่างประเทศ

อังกฤษเขาประกาศเป้าหมายการลดก๊าซเรือนกระจกด้วยเป้าหมายที่เรียกว่า 1.31.19. มาก คือปี 2020 รู้สึกว่า 50% ถ้าจำไม่ผิด เป็นเป้าที่...มาก จะทำยังไงให้ลดได้ขนาดนั้น โดยไม่ทำให้เศรษฐกิจของทั้งประเทศลดขนาดลงไปด้วย หรือยากจนลง มีอยู่ก็ต้องเร่งเรื่องของนวัตกรรม เรื่องสร้างแรงจูงใจให้ภาคเอกชนปรับไปใช้พลังงานสะอาด วิถีที่ยั่งยืน จริงๆ มันอาจจะอยู่ที่ที่สุดแล้วเรื่องของแรงจูงใจ เรื่องของการพัฒนาที่ยั่งยืนมันแยกไม่ออก ส่วนตัวเชื่อว่ามันเป็นเหตุผลทางธุรกิจ ก็ต้องชี้ให้เห็น ตอนนี้อาจจะยังไม่ชัดว่าในเมืองไทยก็ต้องยอมรับว่าการตระหนักหรือการรับรู้เรื่องของประเด็นสิ่งแวดล้อมว่าน้ำท่วมกันเกี่ยวอะไรกับเราอาจจะยังไม่ชัดอยู่ อันนี้ก็เป็นสิ่งที่ต้องสร้าง ในความเป็นจริงเลยคิดว่าข้อเท็จจริงอยู่ข้างเรา ถ้าตอนนี้เราเห็นว่าจะต้องเปลี่ยนตัวอย่างไร ภาคอุตสาหกรรมต้องเปลี่ยนตัวอย่างไร ส่งผลถึงความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะยาว ต้องเชื่อมโยงให้เห็นก่อนว่าการดำเนินการตามวิถีที่เป็นมามันจะทำให้ขีดความสามารถของเราอย่างไร มันจะทำให้ภาคธุรกิจแย่งอย่างไร ถ้าภาคธุรกิจมองเห็นว่าเขาจะแย่ง เขาก็ต้องเปลี่ยน เรียกว่าเป็นแรงกดดันให้เปลี่ยน

ในทางกลับกัน อีกมุมหนึ่งของวิกฤต ภาษานักธุรกิจบอกว่าในวิกฤติข้อมมีโอกาสดูใหม่คะ นักธุรกิจที่สังเกตเห็นแล้วว่ามันจะเกิดปัญหาในอนาคต เปลี่ยนตัวเองตลอด ก็ข้อมจะได้เปรียบคู่แข่ง ก็สร้างตัวเองให้เป็นผู้นำก่อน ประเด็นนี้คิดว่ามันเป็นประเด็น ถ้าเรามองไปในทางพยายามผลักดัน สร้างแนว สร้างเรื่องราวที่ผูกโยงความยั่งยืนให้ทุกคนเห็นว่ามีทิศทางที่ได้ประโยชน์คืออะไร ภาครัฐก็ได้ประโยชน์ในแง่ที่ว่า ถ้าลงทุนตอนนี้ก็มีรายงานเยอะแยะมากมาย ว่าถ้าลงทุนรับมือกับสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงมันจะช่วยรัฐลดค่าใช้จ่ายอย่างมหาศาล เราต้องเชื่อมโยงเรื่องราวเหล่านี้ ถ้าทุกคนเห็นความสำเร็จมันก็เป็นแรงจูงใจที่หนักแน่นแล้วก็อาจจะไม่ต้องกังวลอีกต่อไปว่ารัฐจะจับมือกับธุรกิจอย่างไร เพราะธุรกิจที่ไม่เปลี่ยน ธุรกิจที่มองไม่เห็นเป้าหมายที่ยั่งยืนก็จะแข่งไม่ได้ เพราะฉะนั้นอยากจะพูดให้ความหวังว่าเราอาจจะไม่ต้องห่วงเพราะเป็นข้อเท็จจริงของโลก ยกตัวอย่างเรื่อง climate change ตอนนี้ก็ชัดเจนแล้วว่าเดี๋ยวเราจะมี 2012 มาแทนสนธิสัญญาฉบับใหม่มาแทน Tokyo Protocol ซึ่งจะหมดอายุ หลายคนก็เล็งผ่านการเจรจาสองรอบไปแล้ว เล็งที่โจฮันเนสเบิร์กแล้วว่รอบใหม่นี้ คือที่ผ่านมามันไม่เพียงพอ หลายคนบอกว่ามันไม่เพียงพอ ไม่ค่อยมีคอมมิทเม้นท์ แล้วแต่ละประเทศก็แล้วแต่เพราะอาจจะเป็นเรื่องการเมืองด้วย ก็ไม่อยากจะให้ประเทศนั้นสัญญา ประเทศนั้นไม่สัญญา ก็เสียเปรียบแต่ตอนนี้มันเริ่มเปลี่ยนแล้ว อย่างประเทศจีน ที่ยกตัวอย่างประเทศจีนเพราะ จริงๆ เห็นด้วยกับที่พูดมาว่าทำไมต้องรอให้เกิดความเสียหายก่อนค่อยคิดมูลค่า มันก็เป็นเรื่องน่าเศร้าของประชาคมมนุษย์ว่าเราต้องรอให้เป็นแบบนี้ ปัญหาของเมืองไทยตอนนี้คือเราเห็น โลงแล้วแต่ยังไม่อยากหลั่งน้ำตาเลย ที่ยกตัวอย่างน้ำท่วมเพราะมันใกล้เคียงมากเลยกับบ้านเรา เพียงแต่บ้านเรารุนแรงน้อยกว่าเขา แล้วทำไมเรายังไม่เปลี่ยนวิธีคิด ทำไมยังไม่ไปดูเลยว่ามันจะต้องว่านี่เสียหายแล้วนะชัดเจนแล้วนะ จากการที่คุณไม่ดูแลธรรมชาติ ของการปล่อยยให้ใช้พื้นที่ผิดประเภท อะไรอย่างนี้ ตอนนี้ยังไม่เกิดการเชื่อมโยงเพื่อเปลี่ยนนโยบายเลย เพราะฉะนั้นส่วนตัวก็รู้สึกว่ โอเคถ้าหลักการยั่งยืนก็ต้องเป็นหลักการที่รอบคอบอยู่แล้ว แต่ว่าในโลกของความเป็นจริงบางทีในภาวะที่ความเสียหายยังไม่ปรากฏบางทีเราไม่รู้จริงๆ ว่าต้องทำตัวอย่างไร แต่อย่างน้อยที่สุดสิ่งที่เราควรทำและทำได้เลยคือดูว่าในกรณีต่างๆ ที่เกิดแล้วเกิดความเสียหายแล้ว ให้เข้าใจให้ชัดเจนเลยว่าเป็นผลจากวิถีที่ไม่ยั่งยืน แล้วก็เพื่อเอาบทเรียนของประเทศอื่นๆ ก็ได้ ข้อดีของสิ่งแวดล้อมก็คือมันมีกรณีที่เกิดใกล้เคียงกันเยอะ เอามาปรับนโยบายเพื่อให้ออกมาดีกว่าเดิมในอนาคต คิดว่าต้องมองสองเรื่องนี้ไปด้วยกันคือความยั่งยืนและมันมีเหตุผลทางธุรกิจ แล้วก็เป็นสิ่งที่สร้างแรงจูงใจให้รัฐด้วย ถ้ามองว่าเป็น congratulation ได้ ผูกเรื่องทั้งหมดให้ทุกคนเห็นภาพก็จะช่วย

เรื่องการวัด HPI จริงๆ คนทำ HPI คือ new economic foundation ที่อังกฤษเขาไม่ได้คิดค้น methodology ของตัวแปรเอง เขาเอาตัวแปรที่มีคนทำไว้แล้วมาเรียกว่าสร้าง composite index ดัชนีประกอบรวมที่ทำให้มันมีความหมายขึ้นมา ถ้าสนใจจะแนะนำว่า พุดสั้นๆ แล้วกันว่าตัวแปรสามตัวที่พุดไปแล้วที่เป็น component อย่าง ecological footprint มี methodology ก่อนข้างซัดแล้วในการวัด เข้าไปดู website ของ global footprint network หรือไม่เข้า google พิมพ์คำว่า ecological footprint ก็จะขึ้นมาให้ ก็เป็นการประเมิน การใช้ระบบบริการต่างๆ ของระบบนิเวศเพื่อที่จะรองรับการบริโภคของเรา ณ จุดใดจุดหนึ่ง มันก็จะมีเรื่องของ methodology ก่อนข้างซัดแล้วพัฒนาต่อเนื่อง แล้ว HPI ก็คำนวณให้ทั่วโลก เมื่อครู่คุณวัลลภก็บอกแล้วว่าของไทยอยู่อันดับที่สามสิบกว่า อย่างนี้เป็นต้น

แล้วตัวของ .1.35.58 ก็เป็นที่ถกเถียงเพราะว่าตัว...เนื่องมันมาจาก ..1.37.03 ซึ่งเป็นคำถามที่ถามความรู้สึก ที่บอกว่าตัวเองพึงพอใจในชีวิตแค่ไหน มันก็มีข้อถกเถียงเยาะเย้ย ถ้าใครสนใจก็อ่านในวรรณกรรมของเศรษฐศาสตร์แห่งความสุข เยอะมากพฤติกรรมเศรษฐศาสตร์ความสุขที่ถกเถียงกันว่า เวลาเราพุดว่าเรารู้สึกยังงั้นมันสะท้อนความเป็นอยู่จริงๆ ของได้มากน้อยแค่ไหน คือชีวิตจริงๆ เราอาจจะแย่มากเลยก็ได้แต่เมื่อวันนี้ถูกห่วยก็เลยรู้สึกดีใจ อะไรอย่างนี้ แต่ต่อไปเดี๋ยวแม่ก็มาเอา เมียมาเอาเงินไปใช้ก็หมด ต่อมาก็เศร้าอยู่อย่างนี้ พอตีมาตอบคำถามวันนี้ก็เลยดีใจ มันก็มีประเด็นเหล่านี้ ซึ่งก็คิดว่าน่าสนใจทั้งสิ้น และจะนำไปสู่ประเด็นการถกเถียงที่รัดกุมมากขึ้น ข้อดีคือพอเอาคำว่าความสุขมาใส่กับคำว่าเศรษฐศาสตร์นักเศรษฐศาสตร์ก็จะรับไม่ได้กับอะไรที่มันไม่เที่ยง มันวัดแล้วมันไม่ตรง อย่างน้อยก็เป็นการยอมรับว่าเศรษฐศาสตร์เริ่มมามองเรื่องพวกนี้ได้ชะที จากที่เมื่อก่อนนักเศรษฐศาสตร์ไม่สนใจเลย เขาบอกว่ามันเป็นเรื่องของความรู้สึก

หลังจากนี้ก็มีความคืบหน้าพอสมควร ส่วนตัว..1.38.06 กับอายุขัยกันก็จริงๆ component นี้ดึงมาจากตัววัดที่ใช้กันแพร่หลายมากๆ ในโลกแต่เมืองไทยไม่ค่อยคุ้นชื่อ Human Development Index ดัชนีการพัฒนามนุษย์ ซึ่งธนาคารโลกกับยูเอ็นเขาก็เผยแพร่กันมานานมากแล้วเพียงแต่ว่าจะเอามาใช้มากน้อยแค่ไหนก็แล้วแต่แต่ละประเทศ ตัว HDI คู่อายุขัยก็สะท้อนสุขภาพ ระดับสุขภาพของคน คู่อ่านออกเขียนได้ ก็ถือเป็นดัชนีทางเลือกตัวหนึ่งที่จะใช้ควบคู่ไปกับจีดีพี เพียงแต่ว่าอันนั้นทำก่อนที่สิ่งแวดล้อมจะเป็นวิกฤติ พอสิ่งแวดล้อมเป็นวิกฤติตอนนี้ทุกคนเลยมาหาทางหาวิธีคำนวณแล้วก็วัดก๊าซคาร์บอนกันใหญ่ ถ้าสนใจเรื่องนี้ก็เข้าไปดูที่ carbon ... project 1.38.51 เป็นเว็บไซต์ที่เป็นความร่วมมือของบริษัทยักษ์ใหญ่ทั่วโลกหลายสิบแห่ง รวมกับเอ็นจีโอ รวมกับนักวิทยาศาสตร์ เพื่อคิดค้นเทคนิคที่จะวัดก๊าซเรือนกระจกที่ตัวเองปล่อยออกมาอย่างเป็นระบบ เพราะว่าเป็นเรื่องใหญ่ที่สุดแล้ว แล้วก็มีการนักวิทยาศาสตร์ออกมาวาดภาพที่น่ากลัวไม่เว้นแต่ละวันว่า ถ้าเกิดเราไม่ทำอะไรเลยจะเกิดอะไรขึ้น

ดำเนินรายการ – วันนี้เป็นทัศนคติของสี่ท่าน ทุกท่านก็มีทัศนคติของตน อาจจะไม่เห็นพ้องต้องกันหมดจริงๆ แล้วเราไม่ควรจะเห็นพ้องต้องกันหมดด้วย บางคนฟังไปเอ๊ะประเด็นนี้อาจจะยังงั้นไม่ใช่ว่าไม่เป็นไรครับ เดี่ยวเราจะมีการพูดคุยกันอีกครั้งต่อไป เพื่อที่ว่าทำยังไงดีจะให้มีส่วนร่วมกันมากยิ่งขึ้น เพราะว่าท้ายที่สุดเราก็อยากจะทำให้ดีที่สุดสำหรับสังคม ครั้งต่อไปเราจะคุยอะไรกันต่อไปเดี๋ยวจะแจ้งให้ทราบอีกที แล้วก็มีคนเสนอมาอยากจะคุยเรื่องรัฐกับทุนมากขึ้นกว่านี้

บางคนบอกทำไมไม่เอาภาคเอกชนมานั่งคุยกันมากกว่านี้ มันอาจจะมีgood practice บางอย่างที่เขาทำได้ ทุกคนขอให้มีใจกว้างกันไว้ก่อนจะได้คุยกันได้ เพราะไม่อย่างนั้นสังคมมันจะขี้แยถ้าแคบกันไปหมด ก็เป็นเรื่องที่ผมคิดว่าสำคัญ เรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องใหญ่แน่ๆ ถ้าเราไม่ช่วยกันดูแลรักษาจะมีปัญหา วันนี้ผมมีคำพูดที่น่าสนใจหนึ่งของมหาตมะ คานธี ซึ่งวันธนา ศิวะ ได้โศกไว้แล้วก็มีคนแปลมาแล้วคือ โลกมีทรัพยากรเพียงพอที่จะแบ่งปันให้มนุษย์ทุกคนตามความจำเป็น แต่ไม่เพียงพอที่จะสนองความโลภของคนบางคน มหาตมะ คานธีพูดไว้ตั้งนานแล้ว เพราะฉะนั้นวันนี้ก็เป็นประเด็นที่สำคัญเหมือนกันว่าท้ายที่สุดบางคนมีประเด็นคำถามว่าแบ่งปันยังไง จะใช้ จะอยู่ร่วมโลกได้ยังไง ผมไม่อยากจะให้คิดแค่ระของหรือประเทศไทย เราเป็นมนุษย์ที่ต้องอยู่ในโลกนี้ด้วย เรามีเพื่อนต่างประเทศด้วย เราอยู่ในโลกใบเดียวกัน ปีใหม่ใกล้จะมาแล้ว ปัจจุบันผมเปลี่ยนนโยบายไม่ส่งสคส.แล้ว ผมซื้อหนังสือแล้วส่งให้ สคส. ท้ายที่สุดเราเอาไปทำอะไร บางคนชอบเอาด้ายเอาเชือกไปแขวนห้อยๆ ไว้ สักพักมันได้อะไรไหม ส่งมาดีใจ ไม่เป็นไร อยากจะเขียนอะไรตรงนี้ ดีใจสุขสันต์ปีใหม่อะไรว่าไปแต่มีหนังสือให้เขา เขาได้อ่านได้คิดนี่คือสิ่งสำคัญ

World Café (introduction) 13นาที

ชาย – สวัสดีครับ การสนทนาภาคบ่ายเป็นสภากาแฟ หรือเวลด์คาเฟ่ แต่ละโต๊ะเรามีกระดาษและดอกไม้ ผมจะชวนพวกเรา มาพูดคุยกันในกลุ่มเล็กๆ แนวคิดของสภากาแฟหรือที่ผมเรียกว่าสนทนาดาประจำถลามิตร เป็นวิธีการง่ายๆ ที่เราจะมาพูดคุยแลกเปลี่ยนสิ่งที่เรารู้สึกหรือเชื่อ หรือให้คุณค่า สิ่งที่เราแคร์ เมื่อเช้าเราได้ยินสิ่งที่หลายคนเขาพูดว่าเขาแคร์อะไร แล้วก็ผมเชื่อว่ายังไม่ทันอะไรหลายคนก็ได้พูดคุยกันไปแล้ว ได้คอนเนคกันไปแล้ว เรารู้สึกยังไง เราเห็นอะไรบ้าง ไม่ว่าจะเป็นความคิดเห็นหรือประสบการณ์อะไร ผมอยากจะให้พวกเราเก็บเกี่ยวมัน เก็บเกี่ยวความหลากหลายของความรู้อะไร ประสบการณ์เหล่านี้ ผมว่ามีประโยชน์มาก วันนี้เรามีผู้ใหญ่ที่อยู่กับเรา ใครจะมาพูดคุยแลกเปลี่ยนก็เดี๋ยวก่อนๆ เวียนไป

หลักการก็คือว่าแต่ละโต๊ะจะใช้เวลารอบละประมาณ 20 นาที ในการพูดคุยกัน โดยที่ผมอยากให้เริ่มจากแนะนำตัว หาโต๊ะก่อนใครก็ได้ยิ่งเพื่อนใหม่เราไม่เคยรู้จักเลยเข้าไปหาเขา รอบต่อไปเดี๋ยวค่อยเปลี่ยนโต๊ะ

แนวทางการสนทนาเป็น dialogue guideline ง่ายๆ ที่เรามักจะจัด พบว่ามีประโยชน์มากๆ คือเตือนตัวเองว่าขอให้เคารพทุกคน ไม่ว่าเขาจะอายุมากกว่าเราหรือน้อยกว่าเรา พูดภาษาไทยชัดหรือไม่ชัด ภาษาวิชาการหรือภาษาชาวบ้าน ต่างมีความคิดที่มีคุณค่า หรือความแตกต่างคุยไปคุยมานี้มันดีแฉงหรืออะเนี่ย เราสีเหลืองนี้หว่าก็ให้เชื่อความแตกต่างนั้น ก็ไม่มากุคามอะไรเรา โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อสองผมอยากให้ไม่พยายามเปลี่ยนแปลงความคิดคนอื่น ไม่พยายามจะไปบีบเขาให้เชื่อกับฉันนะ เราก็แค่รับรู้และแชร์ของเรา ถ้าเราอยากจะทำให้เขาเชื่อเหมือนเรา ถ้าเขาเห็นคุณค่าเขาก็จะเปลี่ยนความคิดเอง พูดก่อนในกรณีที่เรื่องมันลงลึกมากแล้วไปแตะเรื่องสำคัญๆ อาจเดือดร้อนขึ้นมาก็ได้ แต่ในประสบการณ์ของผมมันไม่เกิดขึ้นเพราะเรามีข้อแรกคือ เคารพทุกคน

อันที่สาม แบ่งปันความคิด บางคนไม่ถนัดที่จะมาวงนี้ ตั้งใจจะมาฟังอย่างเดียว ให้พูดอวย ถ้าท่านไม่รู้สึกละไม่อยากจะพูดอวยฟังอย่างเดียวก็แชร์ได้ แชร์การรับฟังแชร์ความเจ็บ ผมอยากให้กำลังใจว่าไม่ว่าจะอายุมาก มีประสบการณ์มากหรือน้อยอย่างไร เรามีบางอย่างของความเป็นมนุษย์ก็คือ คุณค่าที่เราให้กับเรื่องราวต่างๆ แชร์ได้ครับไม่มีผิดไม่มีถูก

อีกอันคือเป็นมิตร การรับฟังของเราจะมีผลกับผู้พูดมากๆ เราเคยเจอคนฟังแบบนี้ใหม่ ฟังไปแล้วก็มีมือถือไปด้วย หรือคุยกับคนข้างๆ เขาเรียกว่าภาษาชะงักฟังมันรั่ว เริ่มเจ็บ เริ่มเขียนอะไรวนๆ การฟังช่วยให้พูดเรื่องที่ต้องการพูด แล้วบางที่ยังพูดแล้วยังอยากพูดอีก มันเจออะไรข้างในตัวเอง ความรู้ของเรามันซ่อนลึกมาก มีคนรับฟังได้ดีสิ่งที่เราจะนึกไม่ถึงเลยจะเซอร์ไพรส์คือความคิดของเราเอง ถ้าฟังมากๆ มันไม่หยุดสักที อันนี้ที่สำคัญ ต้องเตือนตัวเองอย่ากินพื้นที่คนอื่นไป มันจะทำให้ไม่พอดีไม่สมดุล อยากให้เราได้พูดคุยด้วยกันเป็นชั้นเดียวกัน เราอาจจะมึลึซึ้น เหมือนกับชั้นดนตรีสี่ชั้นกำลังบรรเลงเพลง เรายังไม่ได้บอกว่าจะเล่นเพลงอะไร แต่เดี๋ยวเราเล่นไปคุยไปเราก็จะรู้ว่าเพลงจะออกมาเป็นยังไง

อีกอันหนึ่งคือแนวทางของการเชื่อมโยงและสร้างสรรค์ แต่ละคนมีประสบการณ์ต่างกันที่อยากจะแชร์ เรื่องเมื่อเข้ากับเรื่องสิ่งแวดล้อม การพัฒนา เราแต่ละคนอาจจะมีความเชื่อไปแต่ละทาง ผมอยากจะทำให้แต่ละคนลองดูว่า ขณะที่เรารู้อยู่ในกรอบแรก 20 นาที รอบที่สอง 20 นาที เราเปลี่ยนโต๊ะเจอคนใหม่ เราจะเริ่มเห็นคอนเนคไอเดีย ความคิดที่เชื่อมโยงร้อยเข้าหากันได้ ก็คือการเกิดขึ้นของความรู้ใหม่ด้วย การเชื่อมโยงนะครับ

เมื่อเข้ามาได้อินชาวพะเยาได้เชื่อมโยงประสบการณ์กับชาวระยอง และอาจจะมีอีกหลายจังหวัดหลายที่หรือแม้แต่กรุงเทพเอง ที่จะเชื่อมโยงไปสู่กัน ชีวิตของเราเรามองมันยังไงและเกี่ยวข้องกับพัฒนา เราเชื่อไหมว่าเราจะพึ่งพาตนเองได้หรือไม่ได้ คำถามของท่านแล้วแต่ว่ามันคืออะไรเอามาแชร์ในวงนี้ได้

อุปกรณ์ทำไม่ต้องมีกระดาษทั้งใหญ่และเล็กแล้วก็ได้ เพราะเราอยากจะทำให้สนุกสนาน มีสีสัน ในขณะที่เรารู้อยู่กันไปถ้าใครอยากวาดรูป บันทึกเป็นคำเป็นคีย์เวิร์ดก็ได้ บันทึกเรื่องราวที่เราได้อิน แต่ไม่ต้องเขียนเรียงความนะ เป็นงานเหมือนงานศิลปะ หลังจากหมกรอบแรกผมก็จะให้ทุกท่านเปลี่ยนวงไปอยู่วงอื่น ไปดูที่อื่น คนใหม่ที่จะเข้ามาก็จะเห็นที่

กลุ่มก่อนหน้านี้นั้นทักไว้ โดยที่แต่ละกลุ่มจะขอให้มีการบ้านที่จะไม่ย้ายไปไหน เพราะว่าถึงรอบสองคนใหม่เข้ามาคนที่ เป็นเข้าบ้านจะบอกว่าขี้สับนาคินั้นเราแชร์กันเรื่องอะไรบ้าง มีประเด็นสำคัญต่างๆ อย่งไรบ้าง แล้วก็บันทึกไว้เป็นลวดลายต่างๆ ในกระดาษ มันได้ต่อยอดความคิดต่อไป แล้วก็ไม่จำเป็นต้องวาด ทุกคนมีส่วนร่วมในการบันทึกสติกลงไป ไม่จำเป็นต้องเป็นไฮสโคตคนเดียว เดี่ยวๆ ใดๆ ก่อนที่จะจบ 20 นาทีผมก็จะถามว่าในแต่ละกลุ่มใครจะอาสาสมัครเป็นไฮสโคต

เรื่องที่อยู่จะชวนให้คุย อยากให้แต่ละคนลองนึกถึงสิ่งที่จะอยากจะทำหรือจะแชร์จากการพูดคุยเมื่อเช้า ทุกคนฟังแล้วมีอะไรที่โดนใจบ้าง คำพูดของใครหรือว่าเสียงความคิดของเราข้างในรู้สึกอย่างไร รู้สึกเบื่อมาก หรือชอบคนนี้นักกว่า อะไรก็แล้วแต่ อยากให้ลองแชร์ก่อน โดยเริ่มจากแนะนำตัวก่อนว่ามาจากไหนและอะไรทำให้เรามาที่นี่ สนใจเรื่องอะไร สองความคิดเห็นของเราที่มีต่อการฟังเมื่อเช้านี้เป็นอย่างไร ผมทบทวนโจทย์ให้แต่เราไม่จำเป็นต้องคุยกันในโจทย์นี้นะ โจทย์เมื่อเช้าที่เราคุยกัน การเชื่อมโยงเมืองและชนบท ความเป็นอยู่ที่ดี การพัฒนาที่ยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมและเป็นจริงเป็นอย่างไร โจทย์ฟังดูเป็นวิชาการเราแปล คำถามหนึ่งสำหรับผมรู้ว่าผมพึ่งพาตัวเองได้มากน้อยขนาดไหน ผมพึ่งพาอะไรที่เป็นอยู่มากน้อยขนาดไหน คำถามง่ายๆ ที่ผมคิดกับตัวเองนะ จะแชร์ในวง ในวงผมจะแชร์ว่าผมยังไม่ได้ใช้ไฟฟ้า ยังไม่ได้ทำอะไรอีกเยอะเลย คิดว่าอยากจะเป็นเหมือนจากผู้ใหญ่อะไรบ้าง เราอาจจะฟังคำตอบจากวงไม่ได้

ก็สบายๆ ได้ทั้งความรู้ได้ทั้งเพื่อนใหม่ จะเปิดเพลงไปด้วยเพราะเรามีชื่อว่าวิลด์คาเฟ่ เป็นร้านอาหารแฟล็กๆ เดี่ยวช่วงเบรกจะมีกาแฟมาเสิร์ฟให้ท่านจริง

(มีคำถาม) คุณสามารถเอาประเด็นของตัวเองไปแชร์ได้คนอื่นได้ด้วย มีการสรุปเป็นเฉพาะคร่าวๆ แต่ละเรื่องที่ได้คุยไปแล้วรอบแรก คนที่เข้ามาใหม่จะได้รู้ โจทย์อยากจะทำให้เกี่ยวกับเมื่อเช้าที่วิทยากรได้บรรยาย ได้แชร์ว่าเรายังไง ..อยากให้แต่ละโต๊ะยังไม่ต้องสรุปว่าเป็นประเด็นอะไร แต่ว่าประเด็นที่เราสนใจคืออะไร ประเด็นที่แต่ละคนสนใจส่วนตัวเลยครับ ว่าคืออะไร อยากให้เป็นอย่างนั้นก่อนแล้วเดี๋ยวเรามาคุยกันว่าเราเห็นประเด็นร่วมอะไรบ้าง เป็นคำถามที่ดีขอบคุณมากครับ

World Café (Conclusion) 33 นาที

ส่วนใหญ่เวลาเราที่วิลด์คาเฟ่รอบหนึ่งอย่างเก่งก็สามสิบนาที แต่เมื่อขี้สับนาคินี้ผมให้สัญญาณก็รู้สึกเข้าหูซ้ายทะลุหูขวา ซึ่งหมายความว่าเครื่องกำลังร้อน ผลผลิตจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของพวกเราที่เห็นอยู่ ผมคิดว่านี่เป็นเพียงเงาสะท้อนเท่านั้นเอง สิ่งที่เกิดขึ้นอยู่กับแต่ละคนมากกว่าที่เขียนลงไป ในรอบสุดท้ายอยากชวนร่วมกันสะท้อนสิ่งที่เราได้ประโยชน์จากสองชั่วโมงที่ผ่านมาคืออะไร ไม่ว่าจะ เป็นแนวคิดหรือสิ่งที่จะอยากจะทำ บางคนอยากจะทำอะไร อยากจะกลับไปทำอะไร หรืออาจจะเป็นแค่ได้ความคิดอะไรใหม่ เราได้เรียนรู้อะไร ได้รับอะไรไป ผมอยากใช้เวลาช่วงสุดท้ายนี้คนละไม่เกินครึ่งนาที เชื่อว่าหลายๆคนจะไปคุยกันต่อหลังจากวันนี้

หญิง – จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ จุดหมายที่มาวันนี้ก็พอดีเห็นว่า wellbeing index เราก็คิดว่าจะทำ ก็อาจจะเป็นประโยชน์ในการทำงาน และอีกอันหนึ่งคือในการทำงานอันเกี่ยวกับ จะทำสำรวจความคิดเห็นประชาชน ทางด้านสังคม มาวันนี้ก็ได้ความคิดเห็นจากท่านที่เข้าร่วมหลายท่าน แล้วก่อให้เกิดความรู้ที่เป็นองค์ความรู้ที่จะไปทำงานได้ แล้วก็อันหนึ่งที่ได้จากวงเว็ลด์คาเฟ้ก็สามารถไปใช้ลักษณะการแชร์ความรู้ ได้เอาสิ่งที่เขามีความรู้ทั้งหลายแหล่เอามาคุยกันในที่ทีมงานด้วย ขอบขอบคุณที่จัดการประชุมปฏิบัติการนี้ ขอบคุณค่ะ

ชาย – จากบริษัท...3.30 มาวันนี้ได้เจอเพื่อนใหม่ๆ หลายคน คิดว่าประเทศเราน่าจะก้าวไปข้างหน้าได้หากมี คนแบบพวกเราที่มีความคิดที่ดีและลงมือทำด้วย เราไม่ต้องโทษนักการเมืองหรือ โทษนักธุรกิจที่โกงหรือว่าจะไร เราทำ ในสิ่งที่เราทำได้ ก็ขอเป็นกำลังใจให้ทุกคน

หญิง – จารุวรรณ ... ทำงานที่...3.58 เขาใหญ่ ที่มาวันนี้ทำให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น ในเรื่องของค่าว่าการ พัฒนาอย่างยั่งยืนซึ่งจากการที่ได้ฟัง มารอบที่แล้วด้วยเมื่อสองอาทิตย์ที่แล้ว จากการคุยกันในวงเว็ลด์คาเฟ้ได้ทำให้ย้าอีก ครั้งหนึ่งที่เราควรจะมีสติว่ามันจะไปไหนแล้วไปอยู่ตรงไหน และสิ่งที่เราควรจะทำร่วมกันคือ การทำงาน ประสาน ถ้าเรามีเครือข่าย มีคนที่คิดเหมือนกัน เราจะมีกำลังใจส่งให้กันและกัน ขอบคุณค่ะ

ชาย – ผมทำงานส่งนักเรียนเรียนต่างประเทศก็กลับมาเป็นนักเรียนใหม่ที่จุฬา พยายามจะทำวิทยานิพนธ์ เกี่ยวกับอะไรสักอย่างเกี่ยวกับความสุข อ่านหนังสือเกี่ยวกับความสุขเขอะมันก็หาแบบวัดไปหาแบบวัดมา ของเมืองไทย ต่างประเทศ ตอบโจทย์ไม่ได้ คิดว่าถ้าลองมาศึกษาการพัฒนาที่ยั่งยืนมันอาจจะนำไปสู่ความสุขเลยเป็นเหตุให้เข้ามาในงาน สัมมนาครั้งนี้ ถ้ามัวแต่ตัวเองหลายทีจากการอ่านหนังสือและลงมือปฏิบัติ เราทุกอย่างมันตามต่างประเทศซึ่งเป็นความเจริญทาง วัตถุ ทำยสุดมันก็ตอบสนองความสุขที่แท้จริงไม่ได้ ฟังธรรมะปฏิบัติธรรมมันเป็นความสุขจากข้างใน พอได้ความสุขจาก ข้างในมันก็เอาไปใช้ตอบที่เรียนปริญญาเอกไม่ได้เพราะว่าเขต้องการให้เราอยู่ในกรอบ เอามาวัดได้ อธิบายกับอาจารย์ให้ ได้ มันวัดไปแล้ว ก็อาจจะเป็นวิธีการหนึ่งที่ดีในการเรียน แต่ผมคิดว่ามันไม่ใช่แนวทางที่ดีในการแก้ปัญหาหรือว่า อย่างที่เรา กำลังเรียนอยู่เพื่อที่จะตอบโจทย์เขา มันคือย้าปัญหาเดิมๆ จนไม่ใช่แนวทางที่แก้ปัญหา ผมคิดว่าที่นี้น่าจะเป็นคำตอบที่ดีขึ้น สำหรับผมได้ ขอบคุณทุกท่านครับ

หญิง – พนิดา เรื่องปัญหาพจนัณะ เป็นแม่บ้านซึ่งสนใจเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เกี่ยวกับ กรีน โปรดักส์ แล้วก็ได้เข้ามาฟัง อย่างเมื่อเช้านี้เหมือนเป็นเรื่องไกลตัว เป็นเรื่องจิตพิ นักวิชาการ นักสถิติเขาคำนวณมาแล้ว ก็เราชาวบ้านก็รับฟัง เขาบอกว่าถ้าจิตพิมีมากๆ ก็ยิ่งดี แต่ตอนนี้ถ้ามันมากๆ อย่างภาวะทั้ง โลกเป็นสภาพอย่างนี้แล้วเรามีทาง อื่นใหม่ ซึ่งในเวทีเมื่อเช้านี้ก็น่าเสนอตัวอีกเช่น HPI ซึ่งก็ยิ่งรู้สึกว่ามันอะไร ก็ยังเป็นตัวสถิติเหมือนกัน เป็นตัวซึ่งเราตาม yak แต่ในช่วงบ่ายู้สึกได้ประโยชน์มาก ได้ภาพชัดเจนยิ่งขึ้น และได้เห็นมุมมองหลากหลายมาจากเพื่อนๆ ที่ร่วมแชร์ ประสบการณ์แชร์มุมมอง การเมือง สังคม วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเฉพาะเคสตัวอย่างของพ่อใหญ่ดีเมื่อเช้านี้ก็เป็นเคสที่จิตใจที่ ได้มาฟังแล้วเป็นภาพตัวอย่างที่ชัดเจนของระของกับชุมชนของระของเอง ซึ่งสามารถอยู่ร่วมกันได้ รู้สึกว่าเออเนะ มันมาเริ่ม ที่ตัวเรามากกว่า อย่าไปมองคนอื่นเลย ขอบคุณค่ะ

ชาย - ..มาที่นี่เพื่อจะมาหาความหมายของคำว่าพัฒนาที่ยั่งยืนหมายความว่าอย่างไร ตัวบ่งชี้มันคืออะไร วันนี้เหลืออีกสามสิบเอ็ดวันเปลี่ยนพ.ศ. ใหม่แล้ว ถึงเวลานี้ยังไม่เจอความหมายนี้

หญิง - วัชรินทร์ กำเนิดเพชร จากกรมชลประทาน เมื่อเข้าได้ฟังผู้ใหญ่ตีพูดแล้วขงลกณะคะ เรามีชุมชนต้นแบบดีๆ อย่างนี้อยู่ทั่วประเทศ แต่ปัญหาที่คือจะทำอย่างไร ให้พลังเหล่านี้มาเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย และเห็นด้วยกับที่หลายๆ ท่านกล่าวมาว่า ไม่ต้องไปว่าใครเริ่มที่เราเอง ถ้าเราเห็นว่ามันสำคัญและจำเป็นเร่งด่วน ลูกขึ้นมาจับมือกันแล้วก็ก้าวไปด้วยกันในการแก้ปัญหา กระบวนการเวทีเวิร์คช็อปแบบนี้ เป็นกระบวนการหนึ่งซึ่งทำให้ได้เครือข่าย ได้รู้จักคนที่มีความคิดคล้ายๆ กัน มีการแลกเปลี่ยนกันจดอีเมลล์ ยัดกันเอาไว้ให้มันจะได้มาช่วยกันสร้างสรรค์สังคมต่อไปค่ะ และอีกอันหนึ่งที่เห็นจากหลายๆ เวทีที่ได้มีโอกาสไปร่วมว่า พุทธศาสนาเป็นสุดยอดของการแก้ไขปัญหาใดๆ อย่างในวันนี้ก็ได้แลกเปลี่ยนกับที่..พุทธศาสนาเป็นสุดยอดของการแก้ไขปัญหาจริงๆ ขอบคุณค่ะ

ชาย - อยู่สำนักงานมีส่วนร่วมของประชาชน กรมชลประทาน วันนี้รู้สึกดีใจแล้วก็ภูมิใจกับผู้ใหญ่ตีและหลายๆ ท่านที่ได้มานั่งในที่นี้ มีพลังที่จะทำสังคมให้อยู่รอดต่อไปอย่างยั่งยืน สิ่งที่ได้ยินเมื่อเข้าก็คิดเหมือนกันว่าเรื่องของจิตวิญญาณไม่ใช่สิ่งที่สำคัญมากเท่าไร คิดว่าทำไมส่วนราชการไม่เอาตัววัดความสุขหรืออย่างอื่นนอกจากจีดีพี เอาอย่างอื่นอย่าง....หรือว่า..9.56..มาตรวจวัดเราสามารถที่จะมีอะไรใหม่ที่จะเป็นตัวกระตุ้นอื่นที่จะตรวจวัด เปลี่ยนแปลงในระบบราชการได้ กำลังคิดและเดี๋ยวจะนำกลับไปapplyต่อในที่ทำงาน ในส่วนของเวิร์คช็อปก็ได้เรียนรู้มาบ้าง เป็นประโยชน์มากกับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของพวกพี่ๆ ขอบคุณทุกๆ ความคิดเห็นและเป็นกำลังใจให้ทุกคนครับ

นุ้ย - ตัวแทนจากตลาดสีเขียวปทุมธานี ก็คล้ายๆ กับทุกคนที่พูดมาแล้ว วันนี้เหมือนมาต่อจิ๊กซอว์ให้กับตัวเองทำให้เห็นภาพใหญ่ขึ้น ได้คุยกับวงสนทนาที่ทำให้เราฟัง และเราก็ได้จากหลายๆ มุมที่เราไม่เคยรู้มาก่อนเลยว่าในเชิงนโยบายของทางคุณ..สสส. เล่าให้ฟังว่าทางนโยบายกำลังพยายามทำอยู่ แล้วก็ด้านของสมัชชา ด้านชุมชนกำลังทำอยู่ ฟังแล้วก็คือทุกๆ ส่วนเขาทำอยู่แต่เราไม่เคยรู้ว่าเขาทำอะไรกัน มาวันนี้เราได้เห็นภาพที่ใหญ่ขึ้นว่าทุกคนเขาก็ทำอยู่นะ เพราะฉะนั้นก็ถือเริ่มจากตัวเรา จากชุมชน ทำให้มันดีที่สุด แล้วสุดท้ายมันก็จะเชื่อมโยงกันได้ค่ะ

หญิง - สถาบันสอนภาษาเคล็องลิชคะ ก็รู้สึกดีใจที่ได้มาในงานวันนี้ แล้วก็เห็นสิ่งที่คิดว่าน่าจะเป็นแนวทางที่ดีขึ้นของสังคมไทย แล้วก็เห็นกลุ่มคนที่มีความสนใจในทางที่อยากจะทำให้เศรษฐกิจหรือความสุขให้มันไปด้วยกันได้ แล้วก็เห็นว่าบางทีเราต้องกลับมาดูว่า เราสามารถทำอะไรได้โดยที่เริ่มจากตัวเอง สิ่งเล็กๆ น้อยๆ ที่แต่ละคนสามารถทำได้เราทำไปมันก็จะกลายเป็นเป้าหมายปลายทางที่จะสามารถไปถึงร่วมกันได้

หญิง - สา นิติศจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร ฝึกงานอยู่กับองค์กรแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลประเทศไทย การที่ได้มาเข้าร่วมงานวันนี้รู้สึกดีมากที่ได้มาร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับพี่ๆ แล้วก็ผู้ทรงคุณวุฒิหลายๆ ท่าน เรียนด้านการพัฒนาชุมชนเมือง การได้มาร่วมแลกเปลี่ยนความรู้ในมุมมองใหม่ๆ มุมมองที่หลากหลายขึ้น และรับทราบปัญหาของชุมชนในรูปแบบที่ยังไม่เคยได้พบเห็นหรือเคยสำรวจชุมชนมาก่อน ทำให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาและพัฒนาศักยภาพของตัวเองค่ะ ขอบคุณค่ะ

หญิง – ใหม่ เป็นนิสิตจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ฝึกงานอยู่กับองค์กรแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย เวทีนี้ทำให้ได้เปิดโลกทัศน์ในการเรียนรู้จากมุมมองคนหลากหลายไม่ว่าจะเป็นวัยไหนอาชีพไหนหลากหลายทำให้รู้สึกว่าคุณคนนี่ถึงอดีต รู้สึกถึงปัจจุบันและนึกถึงอนาคตของสังคมไทยกันทุกคน

ชาย – วิญญู วรรณู ได้มาวันนี้รู้สึกดีใจมากเพราะว่าได้เห็นคนหลายๆ คน ความคิดของหลายๆ ความคิด ผมว่ามันเป็นการเริ่มต้นการพัฒนาที่ยั่งยืน ไม่ใช่ยั่งยืนอย่างเดียว ต้องยั่งยืนและยาวนานด้วย

หญิง- เป็นทหาร 11 ปีทำด้านความมั่นคงทางสังคม แล้วก็หาคำตอบว่าอะไรที่ทำให้มนุษย์สำนึกถึงความมั่นคงที่แท้จริง คือสันติสุขในใจ วันนี้มาด้วยหัวข้อช่วงเช้าว่าอะไรคือตัววันที่จะเปลี่ยนไปในทุกวันนี้ แล้วตอนบ่ายจิตใจที่ได้พลังของทุกคนคือพลังของฉันทะ พลังของฉันทะทำให้เราเคลื่อนสู่ความมั่นคงหรือสู่จุดนั้นได้ เพราะเป็นพลังที่มีอนิสงฆ์มากเพราะมีพลังของปัญญาอยู่ภายในค่ะ

หญิง – ปุ่ม จากตลาดสีเขียว สิ่งที่ได้เห็นวันนี้คือ ได้รู้ว่ามันมีคนทีคิดดีทำดีและทำจริงอยู่เยอะ เพราะฉะนั้นส่วนตัวก็เชื่อว่าสังคมที่เราหวังจะเห็นความสุขเกิดขึ้นมันเป็นไปได้จริง

ชาย – เกียรติชัย ประชาชนทั่วไป ขอขอบคุณความคิดเห็นหลากหลายที่ได้รับจากทุกๆ ท่าน แล้วก็อยากจะฝากแนวความคิดไว้อันหนึ่งก็คือว่า ต้นไม้คือเสาเข็มของแผ่นดิน ช่วยรักษาไว้นะ

ชาย – สุทิน จากกรมชลประทาน สิ่งที่ได้เรียนรู้ในวันนี้โดยเฉพาะวงเวิร์คคาเฟ่ก็คือได้พัฒนาการฟังของตัวเอง จากเดิมช่วงแรกๆ ของการฟังค่อนข้างจะตัดสิน พอฟังเรื่อยๆ รู้สึกว่าการฟังอย่างไม่ตัดสินเริ่มเข้ามา เริ่มฟังอย่าง..มากขึ้น ทำให้เรามีสติ ให้เราอยู่กับเนื้อกับตัวเราได้ รู้สึกตรงนี้ การฟังเรานิ่งขึ้น ฟังเป็น ฟังแบบไม่ตัดสินมากขึ้น ก็ดีใจที่ตัวเองได้ตรงนี้ ขอขอบคุณครับ

พี่ห่วน – จากบริษัทสวนเงินมีมา ฟังเมื่อช่วงเช้าหัวข้อเรื่องแนวคิดที่ประเด็นที่อยากจะหาตัวชี้วัดยังถูกพูดอยู่เป็นภาพก่อนๆ แต่พอมาเวิร์คคาเฟ่ช่วงบ่าย มันมีความรู้สึกว่ามันได้เห็นตัวบุคคลตัวละคร มันเป็นเรื่องของการเชื่ออารมณ์ แล้วก็เรื่องราว บางครั้งก็จะเป็นงานผสมกับส่วนตัวบ้าง ได้ตอนบ่ายที่ฟังเรื่องราว มันทำให้เราคิดภาพใหญ่จากก่อนๆ เมื่อเช้าว่า ถ้าเราอยากจะสร้างตัวชี้วัดที่มันชี้เรื่องตัวส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน ตัวละครในภาคบ่ายคงจะเป็นพลังร่วมของพวกเรา ทำให้คิดโจทย์ต่อว่า ถ้าเราเอาแนวคิดก่อนๆ มารวมกับวิธีการที่เราแลกเปลี่ยน เราได้ฟังเรื่องราว บางคนก็บอกอยากจะออกจากสภาพที่ ให้ตัวเองเป็นฟันเฟืองขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืน มาคิดในเชิงปฏิบัติการที่อยู่ใกล้ตัว ตรงนี้รู้สึกถ้า ถ้าเราจับอะไรแล้วเราไม่พูดแต่เรื่องก้อนใหญ่ๆ แล้วให้เวลากับเรื่องส่วนตัวอย่างนี้ ฟังเรื่องราว มันจะช่วยให้เราจุดประกายได้ดี

หญิง – ประทับใจกับคำพูดของผู้ใหญ่ว่า ความสุขอยู่ที่ชีวิตที่จัดการตัวเองได้

หญิง – ชำราชากรบ้านนาญ ดิฉันก็รู้สึกดีมากได้มาแชร์ไอเดียกันสามสิบกว่าชีวิต เพื่อจะจุดประกายต่อไปเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไปในปีข้างหน้า

หญิง – ทับทิมค่ะจากพะเยา ดีใจที่ตัดสินใจมาร่วมประชุมในวันนี้เพราะปกติจะไม่ค่อยมาวันนี้ ตั้งใจมาวันนี้ เหตุผลที่สนใจและคิดว่าน่าจะมาเพราะการทำงานในฐานะนักวิจัยและเขียนโครงการเราจะต้องกล่าวถึงดัชนีชี้วัดความสำเร็จของโครงการนั้นๆ อย่างเช่นว่าเราจะใช้เรื่องการรักษาลิ่งแวดล้อม มีประสบการณ์ทำงานเมื่อปีสองปีที่ผ่านมา การพัฒนาชุมชนคุณธรรมต้นแบบ ส่งเสริมคุณธรรมเพื่อพลังแผ่นดิน เราทำดัชนีชี้วัดความเป็นชุมชนต้นแบบโดยเอาชาวบ้านมาช่วยกันคิด เราได้ดัชนีชี้วัดมาประมาณสามตัวซึ่งดีมากที่เราเอาชาวบ้านมาทำดัชนีชี้วัด ให้ชาวบ้านทำดัชนีชี้วัดของตัวเองออกมา มันแปลกดี แล้วก็ถ้าทำได้ในกลุ่มที่เราเจอกันนี้ เราทำได้แล้วทำให้เคลื่อนจากเหมือนกับ...โดยเอาประเด็นใดประเด็นหนึ่งที่เราริคิดร่วมกันมาทำ อย่างเช่นการตรวจสอบนโยบายของรัฐบาลแล้วทำทุกภาค ถ้าเราขับเคลื่อนร่วมกันได้ ทำให้เรื่องที่เราคุยกันเป็นเรื่องสาธารณะ สามารถเชิญนายกมาพูดในทางที่ดีได้ แล้วเอาประเด็นนี้หยิบยกขึ้นมาพูดมันก็จะกลายเป็นประเด็นสาธารณะ แล้ววันใดวันหนึ่งเมื่อเรามีความพร้อม เราพัฒนาดัชนีชี้วัดในกลุ่มของเราได้ ประเด็นรัฐบาลขับเคลื่อน เราทำสี่ภาคนี้จะเป็นงานที่ดีแล้วประเทศก็น่าจะเจริญ

ชาย – จากสสส. เมื่อเข้าประทับใจผู้ใหญ่ที่ไปรอบหนึ่งแล้ว ช่วงบ่ายไม่ค่อยมีอะไรน่าสนใจเท่าไรแต่ก็ยังคงกันอยู่ดูกระบวนการต่อ กลับกลายเป็นประทับใจหนักกว่านั้นอีกเพราะว่า ที่อยู่บนเวทีก็เป็นเคสหนึ่งที่น่าสนใจ แต่ในวงนี้มีเคสมีความรู้มีประสบการณ์อีกเยอะเลย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของพะเยา คุณหมอสุมน ของกรีนมาร์เก็ต ของสถาบันเสริมสร้างกิจการเพื่อสังคม ของกรมชลประทาน ของภาคธุรกิจเอกชน ของโรงพยาบาลรามการ์เด้น แต่ละส่วนเขาเคลื่อนงานของเขาเยอะแยะมากมายเลยซึ่งภาพนี้ สสส. มองแล้วเห็นว่ามันสะท้อนให้เห็นการขับเคลื่อนทุกส่วนกำลังจะร่วมกันเชื่อมกันสานพลังกัน ตรงนี้แหละ สุดท้ายน่าจะเป็นแนวโน้มและทิศทางที่จะนำไปสู่ความยั่งยืนที่ดีได้ของประเทศ ก็น่าจะเป็นส่วนหนึ่งที่กำลังก่อตัวอยู่ ก็ให้กำลังใจ

ชาย – ผมสุภาพ ดัชนีชี้วัดที่ดีไม่ต้องไปคิดมากหรอก ไม่ต้องไปยึดถือมาก ถือเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสิ่งสำคัญ แล้วก็ถือระบบความถูกต้อง การกระทำต่างๆ แม้กระทั่งของรัฐบาลที่ผ่านมามีข้อดีที่ต้องให้ยึดถือในสิ่งที่ถูกต้องแล้วตรงไปตรงมา

หญิง – ก็มองในมุมมองว่าความรู้ที่ได้จะได้อะไรบ้าง ตัวเองได้จากตรงนี้ก็ต่อถ้าจะพัฒนาที่ยั่งยืนหรือลิ่งแวดล้อม ก็คือทุกส่วนในสังคมทำงานของตัวเองไป เพราะว่าเมื่อตอนบ่ายก็ได้เรื่องของลานหับเผย ได้วิชารู้อาบางอย่างหายไปก็จะมีกรรือฟื้นขึ้นมาอีก

ชาย – อจ. คณะเภสัช ที่มาวันนี้ส่วนหนึ่งก็คือได้ข้อมูลจากสวนเงินมีมาจนแล้ว ครั้งนี้ถือโอกาสเข้าร่วมประกอบกับมีเรื่องเว็ลด์คาเฟ่ที่มาดูเทคนิคเพื่อไปใช้ในการสอนนิสิตด้วย ได้เห็นเพื่อนร่วมงานของเรา หลากๆ คนก็จะมีพลังที่แตกต่างกันไป ก็ได้เห็นพลังในแต่ละคนเพื่อจะกลับไปทำงานอย่างมีความสุข แล้วก็เห็นความขุ่นเหงิง หลากๆ อย่างแต่ละคนมันก็ขุ่นเหงิง เรื่องมีไว้แก่ สุดท้ายก็คงต้องพึ่งตัวเอง จะไปรอคนอื่นคงไม่ได้

หญิง – วิไล ตระกูลสิน ที่เห็นก็คือมีความหลากหลายมากจริงๆ ในกลุ่มแรกถือว่าเป็นกลุ่มผู้ใหญ่ ก็ได้คุยกันว่ามีจุดร่วมหลายอย่าง ตัวเองอยู่สี่ลมในกลุ่มก็มีคนอยู่กรุงเทพก็เห็นปัญหาหลายอย่างว่า มันมีจุดระหว่างปัญหาที่ผูกเกี่ยวกับที่

สيلم ในกลุ่มที่สองค่อนข้างจะเป็นคนรุ่นใหม่ ก็รู้สึกดีใจว่าคนรุ่นใหม่ก็พยายามทำการศึกษาในเรื่องนี้ แล้วก็กำลังจะใช้สื่อใหม่ๆ เพื่อจะมาทำดัชนีเรื่องความสุข ฟังเคยเข้าเวิร์คคาเฟ่เป็นครั้งแรกก็ค่อนข้างแปลกใจว่าในเวลาเพียงสองสามชั่วโมงนี้มันได้เนื้อหาค่อนข้างเยอะ แล้วก็เสียดายแต่ว่าเราสลับกลุ่มไม่ได้มีโอกาสเจอกับทุกคน

ชาย-ชนะ จากโรงแรมรามารการ์เดน วันนี้มาร่วมประเด็นหนึ่งที่ผมมองปัญหาเรื่องการบริหารจัดการก็คือ ช่องว่างระหว่างพนักงานกับฝ่ายบริหารแล้วก็เจ้าของ ประเด็นการสื่อสารถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ เราจะทำยังไงให้การสื่อสารทั้งหลายให้มันเห็นภาพอย่างชัดเจนแล้วก็เข้าใจซึ่งกันและกัน อันนี้ก็เป็นประเด็นหนึ่งที่ผมกำลังศึกษาอยู่ แล้วก็คิดว่าน่าจะเป็นประโยชน์ ขณะเดียวกันมารับทราบเกี่ยวกับเรื่องของสิ่งแวดล้อมทั้งหลายและอนาคตไม่ว่าจะใกล้หรือไกล มันไม่ใช่ว่าเรื่องไกลตัวแล้ว ถ้าเราทำธุรกิจทั้งหลายที่หลายหรือไม่ส่งเสริมสิ่งแวดล้อมต่อไปก็จะอยู่ไม่ได้ เราเองก็จำเป็นต้องปรับเปลี่ยน แล้วก็จะทำยังไงให้สิ่งต่างๆ เหล่านี้ เรื่องของการจัดการให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดี ผมคิดว่าน่าจะทำให้ประสบความสำเร็จได้

ชาย-ดำรง ราชการอยู่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา มาด้วยความสนใจเรื่องสิ่งแวดล้อม เหมือนเพื่อนๆ หลายคน และสนใจเวิร์คคาเฟ่ ได้ทราบถึงหลักการโดยเฉพาะตอนที่ทางวิทยากรมานั่งอยู่ประจำกลุ่ม ก็จับหลักได้ หลักสำคัญที่สุดผมคิดว่าเป็นเรื่องการฟัง การฟังอย่างตั้งใจ ตัวผมเองก็ได้ร่วมกิจกรรมของสวนเงินหลายครั้ง ได้ร่วมอบรมการสื่อสารอย่างสันติ life coaching ก็ไปมา ในตอนเช้าก็ดีได้ฟังหลายๆ อย่าง ใช้สมาธิเยอะ เก็บได้เยอะเหมือนกัน เมื่อเข้าไม่ได้พูดถึงป่าไม้ เป็นเรื่องที่จะต้องหาแนวทางที่จะอนุรักษ์ให้ได้มากที่สุด ผมคิดว่าทหารมีส่วนมากเรื่องป่าไม้ที่จะต้องรักษาไว้ให้ได้ ส่วนในกระบวนการทำงาน ผมคิดว่าการประชุมอะไรต่างๆ มีปัญหาในสังคมไทยที่การประชุมไม่สามารถก่อให้เกิดการพัฒนาได้ คิดว่าเวิร์คคาเฟ่เป็นส่วนหนึ่งที่จะนำไปใช้ได้

อาร์ท - จากเครือข่ายตลาดสีเขียว สวนเงินมีมา คิดว่าถ้าเราทุกคนทำหน้าที่ของตัวเองให้ดีที่สุดบนพื้นฐานของความถูกต้องและมีจริยธรรม สังคมน่าจะออกมาในรูปแบบที่ดี สังคมที่น่าอยู่ ส่วนช่วงบ่ายเวิร์คคาเฟ่ประยุกต์ใช้ได้กับทุกหน่วยงานทุกกลุ่มที่เราทำงานอยู่ ไม่ว่าจะเคารพทุกคน ยอมรับความต่าง รับฟังความคิด สร้างสรรค์และเชื่อมโยง น่าจะได้เอาไปใช้กับชีวิตประจำวันและในตลาดสีเขียวที่เราทำงานอยู่ด้วย ขอขอบคุณครับ

ดำเนินรายการ - ดีใจที่เราได้ใช้เวลาด้วยกัน ทุกครั้งผมก็จะมาร่วมงานเวิร์คคาเฟ่ให้กับสวนเงินมีมาหรือจีเอ็นเอส school for wellbeing จะรู้สึกประหลาดใจทุกครั้งเหมือนกับเดินบนชายหาดแล้วเราก็ค้นพบเปลือกหอย ก้อนหินที่แตกต่างกัน แล้วก็มีความตื่นตาตื่นใจของคนทำงาน เหมือนงานบริการนะ ร้านอาหาร ผมก็เป็นเจ้าของร้านอาหาร แต่ว่าอาหารที่เราดื่มกินกันมันเป็นเรื่องรสชาติของความรู้และมิตรภาพ กาแฟแก่เสริม สิ่งที่สำคัญที่สังคมเราทุกคนแบ่งแยกกันเยอะเหลือเกินเรื่องความคิดความเชื่อต่างกัน มันมาจากความต้องการลึกๆ ความปรารถนาลึกๆ บางอย่างคล้ายๆ กัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของศักดิ์ศรี ความเคารพ ความรัก ความเท่าเทียม แล้วสิ่งที่เราฟังทำกันมากก็สะท้อนถึงความเป็นเพื่อน ความเป็นกัลยาณมิตร ไม่มีใครมาเคลมว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญ ไม่มียึดกุมอำนาจของความรู้ไม่ว่าจะด้วยความศักดิ์สิทธิ์ของอะไรก็แล้วแต่ แม้กระทั่งประพุกทเจ้ายังบอกว่าไม่ต้องเคลมว่าท่านถูกต้องที่สุด หลังจากนั้นเรื่องการฟังก็เป็นเรื่องใหญ่ เพราะเทรนนิ่งที่

เราได้รับในสังคม เป็นการฝึกให้เราตีเฟนตัวเอง บางทีมันไปข้ามเส้นคนอื่นมันก็เลยคุยกันได้ไม่ยาว เดี่ยวนี้เรื่องการหาความรู้จากประสบการณ์ใหม่และแตกต่างเป็นเรื่องท้าทาย ที่ผมเลือกทำงานเรื่องdialogue เพราะว่ามันคุยกันทุกกับ ไม่ใช่แค่ตัวเอง คุยกันกับความสัมพันธ์ ความสัมพันธ์ในครอบครัวหรือในองค์กร

แพทเทิร์นของความคิดก็คิดแบบเก่า คิดแบบเดิมๆ คำตอบแบบเดิมๆ ก็จะออกมา ก็ไม่ได้เป็นเรื่องผิดอะไร เพียงแต่ที่เรารู้เท่าทันมันมากขึ้น ก็จะได้เปิดความรู้ใหม่ๆ ก็ดีใจครับและก็ ตัวผมเองเป็นคนเจียงฮายเคยเชื่อว่าเราทุกคนไม่ต้องรอผู้นำหรือผู้ที่มีคำตอบ ต้องหาคำตอบด้วยตัวเอง ยิ่งได้ฟังเรื่องของผู้ลี้ภัย เรื่องสกว. และก็ชุมชนที่เขาไปช่วยทำให้ชาวบ้านมีพื้นที่ แล้วก็ได้คุณค่าจากการคิดแล้วก็ตั้งโจทย์หาคำตอบเอง ผมว่าก็ได้มีเวทีอย่างนี้เรื่อยๆ นี่เสร็จ โครงการแล้วใช่ไหม อยากจะคุยกันต่อว่าจะทำอะไรๆ สำหรับใครที่สนใจอยากเป็นโฮสต์เวิร์ลด์คาเฟ่ นอกจากจะซื้อหนังสืออ่านของสวนเงินแล้ว ถ้าสนใจเป็นการส่วนตัว ผมยินดีที่จะฝึกให้จริงๆ แล้วก็ไม่ต้องทำอะไรมา แต่จะมีแนวคิด มีศิลปะ ในบางเรื่องราวถ้า นำเวิร์ลด์คาเฟ่ในองค์กรของคุณเองจะยากกว่านี้เยอะ เพราะว่ามันมีตำแหน่ง มีประวัติศาสตร์ร่วมกันมา นี่เราเป็นมาใหม่ แต่ถ้าในองค์กรของคุณคุณจะทำยังไง มันก็ต้องปูพื้นมากกว่านี้ ต้องมีเครื่องป้องกัน ต้องสร้างอิมมูนเพื่อการพูดคุยมากกว่านี้ อยากจะเสนอไว้เพราะผมรู้สึกว่าคุณจะร่วมกันสร้างสังคมที่ไม่ใช่แค่หาสูตรสำเร็จ มันต้องมาจากทุกคน นี่ก็คือเครื่องมือหนึ่ง ขอบคุนทุกๆ คนครับ